



Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNE ODVJETNICE
ELEANOR SHARPSTON
od 12. rujna 2019.¹

Predmeti C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II

Erik Simpson
protiv
Vijeća Europske unije
i
HG
protiv

Europske komisije

„Preispitivanje – Službenički sud Europske unije – Imenovanje sudaca – Razlog koji se odnosi na javni poredak – Incidentalni nadzor – Članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima – Pravo na pošteno suđenje – Zakonom ustanovljen sud – Načelo pravne sigurnosti – Utjecaj na jedinstvo ili dosljednost prava Unije”

1. Što se treba dogoditi kada se kandidati koji su odgovarajuće kvalificirani za obavljanje dužnosti suca Službeničkog suda Europske unije (u daljnjem tekstu: Službenički sud) imenuju nakon postupka koji se pokaže nepravilnim? Ovaj novi sklop okolnosti ima sve što je potrebno da bi se odgovorilo na to pitanje. U tim se predmetima postavljaju pitanja o postupku kojim Vijeće imenuje suce Službeničkog suda, o mogućnosti Općeg suda da nadzire to imenovanje, o tome može li taj nadzor biti incidentalan, o odvagivanju različitih načela kojima se uređuje taj nadzor, kao i o učincima koje nepravilno imenovanje suca može imati na sudske postupke u kojima je taj sudac sudjelovao. Međutim, prije svega, glavni izazov u ovom mišljenju jest izrada smjernica koje će omogućiti uravnoteženje, s jedne strane, prava na zakonom ustanovljen sud i, s druge strane, pravne sigurnosti potrebne za osiguranje stabilnosti pravosudnog sustava.

¹ Izvorni jezik: francuski

Pravni okvir

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

2. Člankom 6. stavkom 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP), naslovljenim „Pravo na pošteno suđenje”, određuje se da „[...] svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj”. U članku 13. navedene konvencije utvrđuje se pravo na djelotvoran pravni lijek.

Ugovor o funkcioniranju Europske unije

3. Člankom 257. prvim i četvrtim stavkom UFEU-a predviđa se da:

„Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, mogu osnivati specijalizirane sudove koji se pridružuju Općem sudu radi provođenja postupka i odlučivanja u prvom stupnju u određenim vrstama predmeta ili postupaka koji se odnose na posebna područja.

[...]

Članovi specijaliziranih sudova biraju se iz reda osoba čija je neovisnost neupitna i koji posjeduju sposobnosti koje se zahtijevaju za obavljanje sudačke dužnosti. Imenuje ih Vijeće koje u tu svrhu odlučuje jednoglasno.”

Prilog I. Statutu Suda Europske unije

4. Člankom 2. Odluke Vijeća 2004/752/EZ, Euratom od 2. studenoga 2004. o osnivanju Službeničkog suda Europske unije² Protokolu br. 3 Statuta Suda Europske unije (u daljnjem tekstu: Statut Suda) dodao se Prilog I.³, kojim se u verziji primjenjivoj na činjenice u njegovu članku 2. predviđalo:

„Službenički sud sastoji se od sedam sudaca. [...]

Suci se imenuju na razdoblje od šest godina. Suci kojima je istekla dužnost mogu biti ponovno imenovani.

Svako slobodno mjesto popunjava se novim imenovanjem suca na razdoblje od šest godina.”

5. Člankom 3. tog Priloga I. određivalo se:

„1. Suce imenuje Vijeće, odlučujući u skladu s člankom 257. četvrtim stavkom [UFEU-a], nakon savjetovanja s odborom predviđenim ovim člankom⁴. Pri imenovanju sudaca Vijeće osigurava

² SL 2004., L 333, str. 7. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 17., str. 76.)

³ Taj je prilog brisan člankom 2. Uredbe (EU, Euratom) 2016/1192 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o prijenosu na Opći sud nadležnosti za odlučivanje u prvom stupnju o sporovima između Europske unije i njezinih službenika (SL 2016., L 200, str. 137.).

⁴ U nastavku ovog mišljenja, odbor čije su funkcije opisane u članku 3. stavku 3. priloga I. zvat ću „odbor za odabir”.

ujednačen sastav Službeničkog suda na što široj zemljopisnoj osnovi između državljana država članica i u odnosu na zastupljene nacionalne pravne sustave.

2. Svaki građanin Unije koji ispunjava uvjete iz članka 257. četvrtog stavka [UFEU-a] može podnijeti prijavu za kandidaturu. Vijeće, odlučujući na preporuku Suda, određuje uvjete i postupke o podnošenju i obradi prijave kandidatura.

3. Uspostavlja se [odbor [za odabir] koji se sastoji od sedam osoba izabраниh iz redova bivših članova Suda i Općeg suda te odvjetnika priznate stručnosti. O članstvu u odboru [za odabir] i pravilima za njegovo djelovanje odlučuje Vijeće na preporuku predsjednika Suda.

4. Odbor [za odabir] daje mišljenje o prikladnosti kandidata za obnašanje dužnosti suca Službeničkog suda. Odbor [za odabir] svom mišljenju prilaže popis kandidata s najprikladnijim visokim stupnjem iskustva. Takav popis mora sadržavati imena barem dvostruko više kandidata u odnosu na broj sudaca koje Vijeće treba imenovati.”

Povelja Europske unije o temeljnim pravima

6. Člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja)⁵, naslovljenim „Pravo na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje”, u njegovu drugom stavku određuje se:

„Svatko ima pravo da zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Svatko ima mogućnost biti savjetovan, branjen i zastupan.”

7. Člankom 52. stavkom 3. Povelje određuje se da „[u] onoj mjeri u kojoj ova Povelja sadrži prava koja odgovaraju pravima zajamčenima Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, značenje i opseg primjene tih prava jednaki su onima iz spomenute Konvencije. Ova odredba ne sprječava pravo Unije da pruži širu zaštitu”.

Postupak imenovanja na Službenički sud

Javni natječaj za podnošenje prijave iz 2013.

8. Za imenovanje dvaju sudaca Službeničkog suda za razdoblje od šest godina, od 1. listopada 2014. do 30. rujna 2020., u *Službenom listu Europske unije* 3. prosinca 2013. objavljen je javni natječaj za podnošenje prijave (u daljnjem tekstu: natječaj za podnošenje prijave iz 2013.)⁶. Taj je natječaj za podnošenje prijave raspisan jer je 30. rujna 2014. istjecao mandat dvaju sudaca Službeničkog suda, odnosno sudaca S. Van Raepenbusch i H. Kreppel.

9. U stavku 2. natječaja za podnošenje prijave iz 2013. navodio se postupak koji treba slijediti:

„[...] Vijeće jednoglasnom odlukom imenuje suce, nakon savjetovanja s odborom [za odabir] koji u sastavu broji sedam osoba, izabраниh između bivših članova Suda i Općeg suda Europske unije te priznatih pravnika. Taj odbor [za odabir] daje mišljenje o sposobnosti kandidata za obnašanje

⁵ SL 2010., C 83, str. 389.

⁶ SL 2013., C 353, str. 11.

sudačke dužnosti na Službeničkom sudu. Odbor tom mišljenju prilaže popis kandidata s najprikladnijom visokom razinom iskustva. Popis sadrži najmanje dvostruko veći broj kandidata od broja sudaca koje treba imenovati.”

10. U stavku 4. bilo je objašnjeno da, „[b]udući da mandat dvaju sudaca istječe 30. rujna 2014., raspisan je natječaj za podnošenje prijave za imenovanje dvaju novih sudaca za razdoblje od šest godina, od 1. listopada 2014. do 30. rujna 2020.”.

11. Odbor za odabir propisno je sastavio popis imena, ne četiri, nego šest kandidata s potrebnim iskustvom, koji su bili rangirani na temelju zasluga (u daljnjem tekstu: predmetni popis kandidata)⁷. Međutim, Vijeće u toj fazi nije popunilo ta dva mjesta. Stoga su suci S. Van Raepenbusch i H. Kreppel ostali na dužnosti i nakon isteka svojih mandata, to jest nakon 30. rujna 2014., na temelju članka 5. trećeg stavka Statuta Suda Europske unije, u skladu s kojim sudac ostaje na dužnosti sve dok njegov nasljednik ne stupi na dužnost. Ta se odredba primjenjivala na suce Službeničkog suda na temelju članka 5. prvog stavka Priloga I. navedenom Statutu.

12. Mandat treće sutkinje Službeničkog suda, M. I. Rofes i Pujol, završio je 31. kolovoza 2015.⁸, Nijedan javni natječaj nije objavljen za podnošenje prijave kako bi se popunilo to mjesto. Stoga je sutkinja M. I. Rofes i Pujol također ostala na dužnosti nakon završetka svojeg mandata u skladu s člankom 5. trećim stavkom Statuta Suda Europske unije.

Odluka (EU, Euratom) 2016/454

13. Odluka Vijeća (EU, Euratom) 2016/454 od 22. ožujka 2016. o imenovanju triju sudaca Službeničkog suda Europske unije (u daljnjem tekstu: Odluka o imenovanju)⁹ određuje u svojim uvodnim izjavama 1. do 6.:

- „(1) Mandat dvaju sudaca [Službeničkog suda] prestao je 30. rujna 2014., a mandat još jednog suca prestao je 31. kolovoza 2015. Stoga je nužno na temelju članka 2. i članka 3. stavka 1. Priloga I. [...] Statutu Suda Europske unije [...] imenovati tri suca da se popune ta slobodna mjesta.
- (2) Slijedom 2013. objavljenog javnog natječaja za podnošenje prijave [...] s ciljem imenovanja dvaju sudaca Službeničkog suda, odbor [za odabir]dao je mišljenje o prikladnosti kandidata za obnašanje dužnosti suca Službeničkog suda. Odbor [za odabir] svom mišljenju priložio je popis šestero kandidata s najprikladnijim visokim stupnjem iskustva.
- (3) Slijedom političkog dogovora o reformi sudbenog ustroja Europske unije koji je doveo do donošenja Uredbe (EU, Euratom) 2015/2422 Europskog parlamenta i Vijeća [...] Sud Europske unije predstavio je 17. studenoga 2015. Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o prijenosu na Opći sud Europske unije [...] nadležnosti za odlučivanje u prvom stupnju o sporovima između Unije i njezinih službenika, s učinkom od 1. rujna 2016.

⁷ Čini se da Vijeće nikad nije prihvatilo da odbor za odabir može predložiti popis kandidata na temelju zasluga. Vidjeti Sevón, L., „La procédure de sélection des membres du [TFP]: une expérience pionnière”, *Revue universelle des droits de l’homme*, sv. 20. br. 1-3, 30. lipnja 2011., str. 7. do 9.

⁸ M. I. Rofes i Pujol imenovana je sutkinjom Službeničkog suda za razdoblje od šest godina, od 1. rujna 2009. do 31. kolovoza 2015., Odlukom Vijeća 2009/474/EZ, Euratom od 9. lipnja 2009. o imenovanju suca Službeničkog suda Europske unije (SL 2009., L 156, str. 56.).

⁹ SL 2016., L 79, str. 30.

- (4) U tim je okolnostima, zbog razloga koji se tiču vremenskog okvira, primjereno da se ne objavi novi javni natječaj za podnošenje prijava, već da se iskoristi popis šestero kandidata s najprikladnijim visokim stupnjem iskustva koji je sastavio odbor [za odabir]slijedom javnog natječaja za podnošenje prijava objavljenoga 2013.
- (5) Stoga je primjereno imenovati tri osobe s tog popisa sucima Službeničkog suda osiguravajući pritom ujednačen sastav Službeničkog suda na što široj zemljopisnoj osnovi između državljana država članica i u odnosu na zastupljene nacionalne pravne sustave. Tri osobe na tom popisu s najprikladnijim visokim stupnjem iskustva su g. Sean VAN RAEPENBUSCH, g. João SANT'ANNA i g. Alexander KORNEZOV. Gospodina Joãoa SANT'ANNU i gospodina Alexandera KORNEZOVA trebalo bi imenovati s učinkom od stupanja na snagu ove Odluke. S obzirom na to da je g. Sean VAN RAEPENBUSCH već bio sudac Službeničkog suda do 30. rujna 2014. te je nastavio obnašati dužnost do Odluke Vijeća u skladu s člankom 5. [Statuta Suda Europske unije] primjereno je imenovati ga na novi mandat s učinkom od dana nakon isteka njegovog prethodnog mandata.
- (6) Iz članka 2. Priloga I. [Statutu Suda Europske unije] proizlazi da svako slobodno mjesto treba popuniti imenovanjem novog suca na razdoblje od šest godina. Međutim, nakon početka primjene predložene Uredbe o prijenosu na Opći sud Europske unije nadležnosti za odlučivanje u prvom stupnju o sporovima između Unije i njezinih službenika Službenički sud više neće postojati te će mandat triju sudaca imenovanih ovom Odlukom samim time prestati na dan koji prethodi datumu na koji se ta Uredba počne primjenjivati.”

14. Člankom 1. te odluke predviđa se:

„Sljedeće osobe imenuju se sucima Službeničkog suda Europske unije:

- Sean VAN RAEPENBUSCH, s učinkom od 1. listopada 2014.
- João SANT'ANNA, s učinkom od 1. travnja 2016.
- Alexander KORNEZOV, s učinkom od 1. travnja 2016.”

15. J. Sant'Anna i A. Kornezov položili su prisegu 13. travnja 2016.

16. Odlukom od 14. travnja 2016.¹⁰ Službenički sud rasporedio je suce K. Bradleyja, J. Sant'Annu i A. Kornezova u svoje drugo vijeće za razdoblje od 14. travnja do 31. kolovoza 2016. (u daljnjem tekstu: predmetni sastav suda). To je vijeće među ostalim donijelo presude i rješenja u predmetu FV¹¹, Simpson¹² i HG¹³.

¹⁰ SL 2016., C 146, str. 11.

¹¹ Presuda od 28. lipnja 2016., FV/Vijeće, F-40/15, EU:F:2016:137

¹² Rješenje od 24. lipnja 2016., Simpson/Vijeće, F-142/11 RENV, EU:F:2016:136

¹³ Presuda od 19. srpnja 2016., HG/Komisija, F-149/15, EU:F:2016:155

Okolnosti predmeta Simpson et HG

Presuda FV

17. U svojoj žalbi pred Općim sudom u tom predmetu FV je tvrdio da je presudu Službeničkog suda kojom je odbijena njegova tužba donio sastav suda koji je bio nepravilno sastavljen, zato što je u postupku imenovanja suca na prethodno mjesto sutkinje M. I. Rofes i Pujol bilo nepravilnosti.

18. Opći sud zaključio je da „s obzirom na važnost pravila koja uređuju imenovanje suca za povjerenje pojedinaca i javnosti u neovisnost i nepristranost sudova, za predmetnog suca ne može se smatrati da je zakonom ustanovljen sud, u smislu članka 47. drugog stavka prve rečenice [Povelje]”¹⁴ te je ukinuo presudu Službeničkog suda. Kasnije ću se u ovom stajalištu vratiti na rasuđivanje Općeg suda u presudi FV¹⁵.

19. Sud nije preispitao presudu Općeg suda u predmetu FV. Naime, prvi nezavisni odvjetnik smatrao je da „presud[a FV] ne predstavlja ozbiljnu opasnost ugrožavanja jedinstva ili dosljednosti prava Unije”. Međutim, predložio je Sudu da provede preispitivanje te presude (prema mojem shvaćanju, zbog njezinog značaja). U tom kontekstu, Sud je odlučio da nisu ispunjeni formalni uvjeti za preispitivanje propisani člankom 62. Statuta Suda Europske unije¹⁶.

Presude koje se preispituju

20. Ovo preispitivanje odnosi se na dvije presude Općeg suda, presudu od 19. srpnja 2018., Simpson¹⁷ i presudu od 19. srpnja 2018., HG¹⁸ (u daljnjem tekstu zajedno nazvane: presude koje se preispituju). Budući da se preispitivanje ne odnosi na meritum tih predmeta, upućujem Sud na čitanje presuda Općeg suda za više detalja o tim predmetima te ću ovdje iznijeti samo elemente koji su relevantni za moju analizu.

Predmet C-542/18 RX-II Simpson

21. Erik Simpson bio je prvotno član pomoćnog osoblja u estonskom odjelu za pismeno prevođenje Vijeća. Potom je uspješno sudjelovao na natječaju za pismene prevoditelje, bio zaposlen kao dužnosnik (izvorno u razredu AD 5, a zatim u razredu AD 6), a zatim uspješno sudjelovao na još jednom natječaju. Zatražio je prelazak u razred AD 9, na temelju uspješnog sudjelovanja na natječaju, koji odgovara željenom razred, i činjenice da su tri dužnosnika iz drugih odjela za pismeno prevođenje, u situaciji koja je slična njegovoj, prešla u viši razred.

22. Vijeće je odbilo taj zahtjev i žalbu E. Simpsona na temelju članka 90. stavka 2. Pravilnika o osoblju za dužnosnike.

23. E. Simpson uspio je u svojoj kasnijoj tužbi pred Službeničkim sudom (predmet F-142/11), koji je poništio Odluku Vijeća zbog toga što je potonji povrijedio obvezu obrazlaganja. Opći sud prihvatio je žalbu koju je Vijeće podnijelo protiv te presude (predmet T-130/14 P) te je predmet

¹⁴ Presuda od 23. siječnja 2018., FV/Vijeće, T-639/16 P, EU:T:2018:22 (u daljnjem tekstu: presuda FV), t. 78.

¹⁵ Vidjeti točku 41. i sljedeće točke, kao i točku 126. i sljedeće točke ovog mišljenja.

¹⁶ Odluka Suda od 19. ožujka 2018., Preispitivanje FV/Vijeće, C-141/18 RX, EU:C:2018:218, t. 4. i 5.

¹⁷ T-646/16 P, neobjavljena, EU:T:2018:493 (u daljnjem tekstu: presuda Simpson)

¹⁸ T-693/16 P, neobjavljena, EU:T:2018:492 (u daljnjem tekstu: presuda HG)

vratio Službeničkom sudu na ponovno suđenje (predmet koji je postao predmet F-142/11 RENV). Zatim je drugo vijeće Službeničkog suda (u sastavu: suci K. Bradley, J. Sant'Anna i A. Kornezov) obrazloženim rješenjem od 24. lipnja 2016. odbilo tužbu u cijelosti.

24. E. Simpson podnio je 6. rujna 2016. Općem sudu žalbu protiv tog rješenja.

25. Opći sud je 22. ožujka 2018. pozvao stranke da podnesu svoja očitovanja o posljedicama presude FV za žalbu. U odgovoru na taj poziv obje su stranke tvrdile, s jedne strane, da je razlog koji se temelji na tvrdnji o nepravilnom sastavu suda (poput tvrdnje koju je Opći sud iznio u presudi FV), razlog koji se odnosi na javni poredak, koji sud koji odlučuje o žalbi treba ispitati po službenoj dužnosti, i, s druge strane, da je pobijano rješenje potpisao u isti sastav suda kao i presudu FV. Stoga su predlagale da to rješenje treba ukinuti iz istih razloga koje je Opći sud utvrdio u presudi FV.

26. Nadalje, Opći sud je presudom koja se preispituje ukinuo rješenje Službeničkog suda te je predmet uputio drugom vijeću Općeg suda, kako bi to vijeće u prvom stupnju odlučilo o tužbi. Postupak u tom predmet trenutačno je prekinut.

Predmet C-543/18 RX-II

27. HG, Komisijin dužnosnik, bio je upućen u izaslanstvo Komisije pri Ujedinjenim narodima u New Yorku. Slijedom tog upućivanja, u New Yorku mu je stavljen na raspolaganje smještaj za zaposlenike. U taj se smještaj nije u potpunosti uselio –prema vlastitim navodima, iz obiteljskih razloga – ali ga je upotrebljavao s vremena na vrijeme te je trećoj osobi (prijatelju) dozvolio da se na neko vrijeme u njemu nastani kao „čuvar”. Osobi HG izrečena je stegovna mjera te mu je naloženo da nadoknadi štetu koju je pretrpjela Europska komisija. Osoba HG podnijela je pritužbu protiv odluke o izricanju sankcije koja je donesena protiv njega, ata je pritužba odbijena.

28. Osoba HG zatim je podnijela tužbu pred Službeničkim sudom (predmet F-149/15), među ostalim za poništenje disciplinske sankcije i naknadu navodno pretrpljene štete. Taj predmet (F-149/15) dodijeljen je drugom vijeću Službeničkog suda, koje su prvotno činili sudac H. Kreppel, sutkinja M. I. Rofes i Pujol i sudac K. Bradley. Zatim je Službenički sud rasporedio suce K. Bradleyja, J. Sant'Annu i A. Kornezova u drugo vijeće¹⁹ koje je, u takvom sastavu, odbilo tu žalbu presudom od 19. srpnja 2016.

29. Osoba HG podnijela je 28. rujna 2016. pred Općim sudom žalbu protiv te presude.

30. Dana 31. siječnja 2018., osoba HG pisanim je putem pitala Opći sud namjerava li prikupiti očitovanja stranaka u pogledu posljedica koje na žalbu ima presuda FV. Opći sud pozvao je stranke 26. ožujka 2018. da podnesu očitovanja o tom pitanju. U odgovoru na taj poziv, obje su stranke naglasile da je presuda Službeničkog suda donesena u istom sastavu suda koji je Opći sud proglasio nepravilnim. Osoba HG također je tvrdila da je razlog koji se temelji na tvrdnji o nepravilnom sastavu suda (poput tvrdnje koju je Opći sud iznio u toj presudi), razlog koji se odnosi na javni poredak. Stoga je zaključio da presudu Službeničkog suda treba ukinuti iz istih razloga koje je Opći sud utvrdio u presudi FV. Komisija je priznala da se presuda Službeničkog suda mogla poništiti na temelju zaključaka Općeg suda u presudi FV i da bi se predmet mogao zatim uputiti

¹⁹ Vidjeti točku 16. ovog mišljenja.

drugom vijeću Općeg suda (što je predložila i osoba HG). Komisija je ipak smatrala da to vijeće može nastaviti postupak tek od prve odluke suca čije je imenovanje bilo nepravilno ili vijeća Službeničkog suda u koje je bio raspoređen.

31. Nadalje, Opći sud ukinuo je pobijanu presudu Službeničkog suda te je predmet uputio drugom vijeću Općeg suda kako bi to vijeće u prvom stupnju odlučilo o tužbi. Postupak u tom predmet trenutačno je prekinut.

Postupak pred Sudom

32. Dana 20. kolovoza 2018., prvi nezavisni odvjetnik predložio je preispitivanje presuda donesenih u predmetu T-646/16 P, Simpson i T-693/16 P, HG. Vijeće za preispitivanje donijelo je zatim, na temelju članka 62. drugog stavka Statuta Suda i članka 193. stavka 4. Poslovnika Suda, odluke od 17. rujna 2018., preispitivanje Simpson/Vijeće²⁰ i preispitivanje HG/Komisija²¹. Smatralo je da je potrebno preispitati te dvije presude kako bi se utvrdilo utječu li na jedinstvo ili dosljednost prava Unije.

33. Konkretnije, vijeće za preispitivanje pojasnilo je predmet tih dvaju preispitivanja na sljedeći način:

„Predmet preispitivanja je pitanje ugrožava[ju] li presud[e koje se preispituju] jedinstvo ili dosljednost prava Unije – osobito s obzirom na opće načelo pravne sigurnosti – time što je spomenuti sud, odlučujući o žalbi, presudio da vijeće koje je donijelo [presude koje se preispituju] nije bilo pravilno sastavljeno zbog nepravilnosti koja je utjecala na postupak imenovanja jednog od sudaca tog vijeća, što je dovelo do povrede načela zakonom ustanovljenog suda utvrđenog u prvoj rečenici članka 47. drugog stavka [Povelje].

Preispitivanje se osobito odnosi na pitanje može li, poput akata navedenih u članku 277. UFEU-a, imenovanje suca biti predmet incidentalnog nadzora zakonitosti ili je takav nadzor – načelno odnosno nakon proteka određenog vremena – isključen ili ograničen na određene vrste nepravilnosti kako bi se zajamčila pravna sigurnost i svojstvo pravomoćnosti.”

34. Od zainteresiranih stranaka iz članka 23. Statuta Suda Europske unije traženo je da podnesu pisana očitovanja o tim pitanjima. Tako su pisana očitovanja podnijeli žalitelji u postupku pred Općim sudom, Vijeće, Komisija i bugarska vlada. Predmeti su povjereni velikom vijeću, u skladu s člankom 195. stavkom 5. Poslovnika Suda.

35. Sve te stranke podnijele su usmena očitovanja na raspravi održanoj 21. svibnja 2019.

²⁰ Odluka od 17. rujna 2018., C-542/18 RX, EU:C:2018:763

²¹ Odluka od 17. rujna 2018., C-543/18 RX, EU:C:2018:764

Analiza

Uvodne napomene

36. Najprije valja istaknuti da Sud nikad nije nikad odlučio o tome predstavlja li rasuđivanje Općeg suda u presudi FV ozbiljnu opasnost za jedinstvo ili dosljednost prava Unije. Sud nije preispitao tu presudu iz isključivo postupovnih razloga jer je smatrao da prijedlog prvog nezavisnog odvjetnika u pogledu preispitivanja te presude nije ispunjavao uvjete koji se zahtijevaju. Kada Sud odluči da neće preispitati presudu Općeg suda jer ona ne predstavlja ozbiljnu opasnost utjecaja na jedinstvo ili dosljednost prava Unije, upotrebljava se sasvim drugi izraz te se samo navodi da „nije potrebno preispitati presudu [...]”²².

37. Pitanje postavljeno u presudi FV ostaje otvoreno te se njegova relevantnost naglašava presudama koje se trenutačno preispituju. U tim dvjema presudama Opći sud je samo slijedio pristup koji je ranije usvojio u presudi FV i ponovio rasuđivanje iz potonje presude. Stoga se čini da nije moguće preispitati ove predmete a da se ne započne temeljita analiza presude FV.

38. Mogu li pobijane presude ugroziti jedinstvo ili dosljednost prava Unije, s obzirom na to da je Opći sud u tim presudama (i) presudio da je, u predmetnim činjeničnim okolnostima, povrijeđeno „načelo zakonom ustanovljenog suda” utvrđeno u prvoj rečenici članka 47. drugog stavka Povelje a da u svojoj analizi nije uzeo u obzir načelo pravne sigurnosti i (ii) proveo incidentalni nadzor zakonitosti imenovanja suca Službeničkog suda?

39. U analizi koja slijedi upotrebljavat ću pojam „pravo na zakonom ustanovljen sud”, umjesto pojma „načelo zakonom ustanovljenog suda”. taj se prvi izraz upotrebljava u prvoj rečenici članka 47. drugog stavka Povelje i u članku 6. stavku 1. EKLJP-a, kao i u relevantnoj sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP) u tom području. Smatram da se na taj aspekt prava na pošteno suđenje poziva Opći sud u presudi FV i u presudama koje se preispituju kada navodi „načelo zakonom ustanovljenog suda”, što je izraz koji je Sud preuzeo pri definiciji parametara ovog preispitivanja.

40. Također ističem da se trima žalbama pred Općim sudom (i ovim postupcima preispitivanja) *uopće ne dovode u pitanje kvalifikacije* triju osoba imenovanih za suce Službeničkog suda. Sve tri osobe bile su navedene na predmetnom popisu kandidata. Stoga je za sva tri suca odbor za odabir priznao da su osobe „s najprikladnijim visokim stupnjem iskustva” (moje isticanje) za izvršavanje predmetnih funkcija. Drugim riječima, ne samo da su dotične tri osobe imale svojstva *potrebna* da bi ih se imenovalo sucima Službeničkog suda, nego su također bili najbolji kandidati koje je ispitao odbor za odabir za koji podsjećam da je svoj popis sastavio na temelju zasluga. Također podsjećam da ni u jednom trenutku nije dovedena u pitanje neovisnost ili nepristranost tih sudaca ili sastava suda (drugo vijeće Službeničkog suda u tom trenutku).

²² Vidjeti na primjer odluke Suda od 8. veljače 2011., Preispitivanje Komisija/Petrilli, C-17/11 RX, EU:C:2011:55 i od 29. lipnja 2016., Preispitivanje Andres i dr./ESB, C-312/16 RX, neobjavljena, EU:C:2016:520.

Prvi dio problematike koju je utvrdio Sud: pravo na zakonom ustanovljen sud i njegovo odvagivanje s načelom pravne sigurnosti

Rasuđivanje Općeg suda u presudi FV

41. U presudi FV Opći sud ispitao je postupak imenovanja te je smatrao da je povrijeđen pravni okvir propisan javnim natječajem za podnošenje prijava iz 2013. jer je Vijeće predmetni popis kandidata zatim upotrijebilo ne samo za popunjavanje dvaju mjesta iz natječaja za podnošenje prijava iz 2013., nego i za mjesto sutkinje M. I. Rofes i Pujol, za koje nikad nije raspisan natječaj za podnošenje prijava²³.

42. Prije svega želim naglasiti da je, prema mojem mišljenju, zaključak Općeg suda u pogledu postupka imenovanja točan jer je taj postupak naime bio nepravilan.

43. Time što je upotrijebilo predmetni popis kandidata za tri imenovanja, uključujući prethodno mjesto sutkinje M. I. Rofes i Pujol, Vijeće je stvarno namjerno povrijedilo postupak koji je samo utvrdilo u natječaju za podnošenje prijava iz 2013., kao što se to predviđa člankom 3. stavkom 2. Priloga I. Statutu Suda Europske unije. Sažeto obrazloženje Vijeća u uvodnim izjavama 3. i 4. Odluke o imenovanju, odnosno razlozi koji se tiču vremenskog okvira reforme sudbenog ustroja Unije, prema mojem mišljenju ne može opravdati povredu, od strane Vijeća, zakonskog okvira utvrđenog za imenovanje sudaca Službeničkog suda.

44. Stoga je, prije završetka mandata sutkinje M. I. Rofes i Pujol, Vijeće trebalo raspisati novi postupak za njezinu zamjenu s obzirom na to da je u točki 4. natječaja za podnošenje prijava iz 2013. taj postupak izričito ograničilo na zamjenu *dvaju* sudaca čiji su mandati istjecali 30. rujna 2014.²⁴ Time što je predmetni popis kandidata upotrijebilo za imenovanje *triju* sudaca, Vijeće nije primijenilo pravila postupka koji je samo utvrdilo.

45. Razumljivo je da je Vijeće, kada je donijelo Odluku o imenovanju, željelo što prije popuniti slobodna radna mjesta na Službeničkom sudu. Članci 1. i 2. Uredbe (EU, Euratom) 2016/1192²⁵, donesene istodobno s tim imenovanjima, ukinuli su Službenički sud i njegove nadležnosti 1. rujna 2016. prenijeli na Opći sud. Ostaje činjenica, prema mojem mišljenju, da je Vijeće bilo dužno poštovati postupak koji je samo utvrdilo. Ako je Vijeće u ožujku 2016. smatralo da više nema vremena za objavljivanje natječaja za podnošenje prijava za popunu mjesta sutkinje M. I. Rofes i Pujol, što još nije bilo učinjeno, postojala je legitimna mogućnost da ta sutkinja, na temelju članka 5. trećeg stavka Statuta Suda Europske unije, jednostavno ostane na dužnosti do ukidanja Službeničkog suda i da Vijeće popuni dva druga mjesta (za koja je uredno objavljen natječaj za podnošenje prijava).

46. U preostalom je dijelu postupak koji je doveo do donošenja Odluke o imenovanju bio u potpunosti u skladu sa zakonodavnim okvirom. Naime, odbor za odabir, koji je propisno sastavljen, sastavio je popis kandidata s najprikladnijim visokim stupnjem iskustva. Taj je popis valjani temelj za imenovanje dvaju sudaca. U skladu s člankom 3. stavkom 2. Priloga I. Statutu Suda Europske unije, taj popis sadržava barem dvostruko više kandidata u odnosu na broj sudaca koje Vijeće treba imenovati (odnosno šest kandidata na tri konačno imenovana suca). Vijeće se

²³ Presuda FV, točke 49. do 51. Glede činjenica, vidjeti također točke 17. do 19. ovog mišljenja.

²⁴ Osnosno suci Van Raepenbusch i Kreppel. Postupak zamjene tih dvaju sudaca pokrenut je u prosincu 2013., gotovo devet mjeseci prije isteka njihovih mandata (vidjeti točku 8. ovog mišljenja).

²⁵ Uvodna izjava 3. odluke o imenovanju upućuje na prijedlog Komisije u svezi s tom uredbom (vidjeti točku 13. ovog mišljenja).

zadovoljilo predmetnim popisom kandidata te je s tog popisa imenovalo dotična tri suca. Iz tumačenja uvodne izjave 5. Odluke o imenovanju i kao što je to Vijeće potvrdilo na raspravi, očito je Vijeće imenovalo tri kandidata s predmetnog popisa s najprikladnijim visokim stupnjem iskustva, pri čemu se osigurao ujednačen sastav Službeničkog suda na što široj zemljopisnoj osnovi između državljana država članica i u odnosu na zastupljene nacionalne pravne sustave.

47. Iako je u presudi FV Opći sud točno utvrdio nepravilnost u postupku imenovanja, ipak nije pravilno ocijenio pravne *posljedice* te nepravilnosti koje. Prema mojem mišljenju, utvrđena nepravilnost mogla je utjecati na Odluku o imenovanju u cijelosti. Opći sud još je manje razmotrio osjetljivo pitanje odvagivanja, s jedne strane, prava na zakonom ustanovljen sud i, s druge strane, načela pravne sigurnosti.

48. Umjesto da je to učinio, Opći sud utvrdio je „predmetnog suca”, odnosno utvrdio je suca imenovanog za popunjavanje „trećeg slobodnog mjesta”²⁶. Iz tumačenja presude FV²⁷ očito je da je Opći sud ipak prihvatio prvi žalbeni razlog koji je istaknula žaliteljica u tom predmetu.

49. Čini mi se da je taj pristup Općeg suda pogrešan. Budući da je imenovanje iz 2016. koje je provelo Vijeće bilo nepravilno, , iz toga slijedi da je *nemoguće razdvojiti ta tri imenovanja na Službenički sud* kako bi se utvrdio „treći sudac” koji je (prema mišljenju Općeg suda) jedini koji je zahvaćen tom nepravilnošću.

50. Čak i kad bi trebalo smatrati, *quod non*, da je samo jedno od tri imenovanja bilo nepravilno, u uvodnoj izjavi 5. Odluke o imenovanju navode se tri kandidata koji su imenovani po redoslijedu prema kojem ih je predložilo odbor za odabira da pritom nije pojasnio koji je sudac imenovan na „treće mjesto”.

51. Kada bi se pokušalo slijediti rasuđivanje Općeg suda, moglo bi se, u najboljem slučaju, legitimno pretpostaviti da je S. Van Raepenbusch, bivši predsjednik Službeničkog suda (imenovan s učinkom od 1. listopada 2014., datuma kada je istekao njegov prethodni mandat) možda bio prvi kojeg je Vijeće izabralo. Međutim, na temelju elemenata kojima je raspolagao Opći sud prema presudi FV, i je izabran, suprotno tomu ne može senemoguće je utvrditi koji je od drugih dvaju kandidata imenovanih s učinkom od 1. travnja 2016. bio nasljednik sutkinje M. I. Rofes i Pujol, imenovan kako bi popunio to čuveno „treće mjesto”. Redoslijed kojim se ti kandidati navode Ni u uvodnoj izjavi 5. ini u članku 1. Odluke o imenovanju ne navodi se izričito koji je kandidat imenovan na koje mjesto. odgovara konkretnom mjestu. Vijeće nikad nije prihvatilo na bilo koji način biti vezano redoslijedom na popisu koji je utvrdio odbor za odabir²⁸. K tomu, Vijeće je nužno imalo određenu marginu prosudbe u svojem odabiru među kandidataima navedenih koji se navode na predmetnom popisu kandidata. Članak jer mu je na temelju članka 3. stavaka 1. Priloga I. Statutu Suda Europske unije povjereno obvezuje ga, naime, da „osigurava ujednačen sastav Službeničkog suda na što široj zemljopisnoj osnovi između državljana država članica i u odnosu na zastupljene nacionalne pravne sustave”²⁹. Slijedom toga, Vijeće je moglo (na primjer) zakonito izabrati četvrtu i petu osobu na tom popisu.

52. Ovdje usput ističem da sudac koji je utvrđen kao „predmetni sudac” nije imao nikakvu mogućnost podnijeti eventualna očitovanja u pogledu pravilnosti njegova imenovanja, što, prema mojem mišljenju, može potaknuti pitanja o poštovanju njegovih prava.

²⁶ Vidjeti presudu FV. točke 34. do 38. i 51..

²⁷ Presuda FV, točka 29.

²⁸ Vidjeti točku 11. i napomenu 7. ovog mišljenja.

²⁹ U svezi s tim vidjeti također uvodnu izjavu 5. Odluke o imenovanju.

53. Opći sud također je naveo situaciju drugih potencijalnih kandidata za mjesto sutkinje M. I. Rofes i Pujol, koji bi mogli podnijeti svoju prijavu da je proveden natječaj za podnošenje prijave³⁰. Ovdje mi se ponovno čini da razmatranja Općeg suda nisu relevantna za žalbu osobe FV. Doduše, postojanje drugih potencijalnih kandidata i uzimanje u obzir njihovih prava bilo bi očito ključno u okviru eventualne izravne tužbe takvog potencijalnog kandidata razočaranog kandidata protiv zbog Odluke o imenovanju iz 2016. Međutim, Općem sudu nije bila podnesena takva tužba kada je donosio presudu FV.

54. Samo ću naglasiti da, iako ne odobravam rasuđivanje Općeg suda u cijelosti, smatram da je pravilno odbio argumente koje je Vijeće iznijelo kako bi opravdalo nepravilnost postupka imenovanja³¹. Smatram da taj dio presude FV ne upućuje na pitanja koja su relevantna za ove postupke preispitivanja.

55. Opći sud zatim je ispitao nepravilnost postupka imenovanja s obzirom na pravo na zakonom ustanovljen sud koje je predviđeno u prvoj rečenici članka 47. drugog stavka Povelje, tumačeno s obzirom na prvu rečenicu članka 6. stavka 1. EKLJP-a i sudsku praksu ESLJP-a kojom se zahtijeva da se poštuju odredbe kojima se uređuje postupak imenovanja sudaca³².

56. Opći sud došao je do sljedećeg zaključka:

„78. U tim okolnostima, s obzirom na važnost pravila koja uređuju imenovanje suca za povjerenje pojedinaca i javnosti u neovisnost i nepristranost sudova, za predmetnog suca ne može se smatrati da je zakonom ustanovljen sud, u smislu članka 47. drugog stavka prve rečenice Povelje o temeljnim pravima.

79. Prema tome, treba prihvatiti prvi žalbeni razlog koji se temelji na tvrdnji da drugo vijeće Službeničkog suda, koje je donijelo pobijanu presudu, nije bilo pravilno sastavljeno.

80. S obzirom na ta razmatranja, treba u potpunosti ukinuti pobijanu presudu a da pritom nije potrebno ispitati drugi i treći žalbeni razlog.”

57. Treba utvrditi da, među pitanjima koja su naširoko analizirana u presudi FV *nije središnje pitanje koje se postavlja* kada je utvrđena nepravilnost postupka imenovanja, odnosno je li (i, po potrebi, zašto) ta nepravilnost mogla izravno i automatski dovesti do ukidanja presude Službeničkog suda donesene u žalbenom postupku. U slučaju nepravilnosti u postupku imenovanja suca, kakvu bi ravnotežu trebalo uspostaviti između dva jednako važna temeljna načela: prava na zakonom ustanovljeni (pošteni i nepristrani) sud i zahtjeva pravne sigurnosti? Tim se pitanjima ni na koji način nije bavila presuda FV.

58. Taj ključni nedostatak u presudi FV predstavlja, prema mojem mišljenju, ozbiljnu opasnost utjecaja na jedinstvo i dosljednost prava Unije. Rasuđivanje iz te presude bilo je potom ponovljeno u presudama koje se preispituju. Stoga se analiza u nastavku odnosi na tu ukupnu sudsku praksu.

³⁰ Vidjeti presudu FV, točke 54. do 57.

³¹ Presuda FV, točke 59. do 63.

³² Presuda ESLJP-a od 9. srpnja 2009., *Ilatovskiy protiv Rusije*, tužba br. 6945/04, CE:ECHR:2009:0709JUD000694504, t. 40. i 41. Vidjeti presudu FV, točke 67. do 76.

Pogreške Općeg suda koje se odnose na posljedice koje treba izvesti iz nepravilnosti postupka imenovanja

59. Kada je utvrdio *predmetnu nepravilnost*, je li Opći sud imao određenu marginu prosudbe ili je bio obavezan ukinuti presudu Službeničkog suda koja je donesena u predmetnom sastavu suda zbog povrede prava na zakonom ustanovljen sud? Ako ukidanje nije bila automatska posljedica utvrđenja nepravilnosti u postupku imenovanja, kakva je bila margina prosudbe koju je imao Opći sud?

60. Kako bi se ispitala ta pitanja, čini mi se da je potrebno analizirati nepravilnost postupka imenovanja istovremeno s obzirom na pravo na zakonom ustanovljen sud i načelo pravne sigurnosti.

– Pravo na zakonom ustanovljen sud

61. Člankom 47. Povelje priznaje se, u samo jednoj odredbi, pravo na pošteno suđenje priznato u članku 6. stavku 1. EKLJP-a i pravo na djelotvoran pravni lijek zajamčeno u članku 13. EKLJP-a.. Veza između članka 47. Povelje i tih članaka EKLJP-a izričito se navodi u Objašnjenjima koja se odnose na Povelju Europske unije o temeljnim pravima³³. Tako se članak 47. prvi stavak Povelje „temelji na članku 13. EKLJP-a”, dok njegov drugi stavak „odgovar[a] članku 6. stavku 1. EKLJP-a”. Pravo na „zakonom prethodno ustanovljen sud”, predviđen u članku 47. drugom stavku prvoj rečenici Povelje, jest aspekt prava pošteno suđenje. Tako definiran sud rezultat je procesa. Samo ako je postupak koji se proveo pri uspostavi suda (i) bio predviđen zakonom i (ii) primijenjen u konkretnom slučaju, sud koji je na taj način nastao jest „zakonom prethodno ustanovljen sud”.

62. Budući da sadržaj članka 47. Povelje odgovara pravima zajamčenim EKLJP-om, člankom 52. stavkom 3. Povelje zahtijeva se da smisao i doseg prava na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje iz članka 47. budu isti kao odgovarajuća prava zajamčena EKLJP-om. Stoga, članak 47. Povelje treba tumačiti uzimajući u obzir i Objašnjenja koja se odnose na Povelju i sudsku praksu ESLJP-a³⁴. Kao što je to jasno navedeno u članku 52. stavku 3. Povelje, pravo Unije može pružiti i širu zaštitu.

63. Prema sudskoj praksi ESLJP-a, „načelno, povredom od strane suda nacionalnih pravila koja se odnose na osnivanje i nadležnost sudskih tijela povređuje se članak 6. stavak 1. Stoga Sud može ispitati je li se u tom pogledu poštovalo nacionalno pravo. Međutim, s obzirom na opće načelo da odredbe nacionalnog prava ponajprije trebaju tumačiti sami nacionalni sudovi, Sud smatra da ne može dovoditi u pitanje njihovo tumačenje, osim ako nije bilo grube povrede nacionalnog prava³⁵.

³³ SL 2007., C 303, str. 17. do 35., str. 29. i 30. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 7., str. 120.)

³⁴ Kao što je to moj kolega nezavisni odvjetnik H. Saugmandsgaard Øe istaknuo u svojem mišljenju u predmetu Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2017:395, t. 71. i u bilješci 77., „[č]injenica da se, kad situacija o kojoj je riječ ulazi u područje primjene prava Unije, treba referirati samo na članak 47. Povelje (vidjeti presudu od 16. svibnja 2017., Berlioz Investment Fund, C-682/15, EU:C:2017:373, t. 54. i navedenu sudsku praksu) ne isključuje [dodala bih ‚očito’] mogućnost tumačenja tog članka s obzirom na sudsku praksu ESLJP-a”.

³⁵ Presude ESLJP-a od 2. svibnja 2019., *Pasquini protiv San Marina*, tužba br. 50956/16, CE:ECHR:2019:0502JUD005095616, t. 102. Vidjeti, ranije, presude ESLJP-a od od 13. travnja 2006., *Fedotova protiv Rusije*, tužba br. 73225/01, CE:ECHR:2006:0413JUD007322501, t. 42.

64. Stoga se za utvrđivanje da je došlo do povrede prava na zakonom ustanovljen sud i da je ta povreda (promatrana pojedinačno) prouzročila također povredu prava na pošteno suđenje zajamčeno člankom 6. stavkom 1. EKLJP-a sudskom praksom ESLJP-a zahtijeva „očita”³⁶ ili „ozbiljna”³⁷ povreda primjenjivog nacionalnog prava. Nastavak ispitivanja radi utvrđivanja je li sudska ocjena („postupak”) pri kojoj je došlo do te povrede nepoštena nije nužan samo ako postoji „očita povreda” nacionalnog prava³⁸.

65. Slijedom toga, nije svaka nepravilnost u postupku imenovanja takva da bi se njome se u dovoljnoj mjeri zadiralo u aspekt prava na pošteno suđenje koji predstavlja pravo na „zakonom ustanovljen sud”, da bi bila riječ o povredi prava na pošteno suđenje³⁹. Prema tome, valja ispitati značenje izraza „zakonom ustanovljen sud” s obzirom na njegov cilj.

66. Taj izraz ne obuhvaća samo pravnu osnovu za postojanje „suda”, nego i sastav suda u svakom predmetu, što uključuje pravila o imenovanju sudaca⁴⁰. Pojam „zakonom” podrazumijeva zakonodavstvo o osnivanju i nadležnosti sudskih tijela i bilo koje druge odredbe nacionalnog prava čije nepoštovanje ima za posljedicu nezakonitost sudjelovanja jednog ili više sudaca u razmatranju predmeta⁴¹.

67. Svrha tog aspekta prava na pošteno suđenje jest spriječiti da izvršno tijelo izvršava apsolutno diskrecijsko pravo nad ustrojavanjem suda ili imenovanjem sudaca i da se ta pitanja na taj način uredi zakonodavnim odredbama⁴². Dioba izvršne i sudbene vlasti ima sve važniju ulogu u sudskoj praksi ESLJP-a⁴³. Taj pojam odražava načelo vladavine prava koje je svojstveno cijelom sustavu ESLJP-a jer tijelo koje nije ustanovljeno u skladu s voljom zakonodavca nužno nema potreban legitimitet u demokratskom društvu kako bi razmotrilo predmet pojedinaca⁴⁴.

68. Valja se upitati kada povreda pravila kojima je uređeno imenovanje sudaca sama po sebi dovodi do povrede prava na pošteno suđenje.

69. Novija sudska praksa ESLJP-a, osobito presuda Ástráðsson, pruža važna pojašnjenja u tom pogledu.

70. U toj je presudi ESLJP odlučio da je sudjelovanje suca, koji je imenovan protivno nacionalnim pravilima o postupku imenovanja sudaca, u sastavu suda koji je utvrdio kaznena djela pripisiva tužitelju samo po sebi povreda članka 6. stavka 1. EKLJP-a⁴⁵.

71. Prije nego što razmotrim rasuđivanje ESLJP-a, valja istaknuti činjenice predmeta. Bila je riječ o imenovanju 15 sudaca novoustanovljenog žalbenog suda. Načelno, u skladu s relevantnim nacionalnim zakonodavstvom, neovisni odbor za evaluaciju sastavljen od pet stručnjaka (u

³⁶ Presude ESLJP-a od 31. svibnja 2011., *Kontalexis protiv Grčke*, tužba br. 59000/08, CE:ECHR:2011:0531JUD005900008, t. 41. i 44. i od 4. ožujka 2003., *Posokhov protiv Rusije*, tužba br. 63486/00, CE:ECHR:2003:0304JUD006348600, t. 39. i 43.

³⁷ Presude ESLJP-a od 9. srpnja 2009., *Ilatovskiy protiv Rusije*, tužba br. 6945/04, CE:ECHR:2009:0709JUD000694504, t. 40

³⁸ Vidjeti t. 68 do 87. ovog mišljenja.

³⁹ Vidjeti također t. 68 do 87. ovog mišljenja.

⁴⁰ Presuda ESLJP-a od 9. srpnja 2009., *Ilatovskiy protiv Rusije*, tužba br. 6945/04, CE:ECHR:2009:0709JUD000694504, t. 36.

⁴¹ Presuda ESLJP-a od 12. ožujka 2019., *Guðmundur Andri Ástráðsson protiv Islanda*, tužba br.26374/18, CE:ECHR:2019:0312JUD002637418 (u daljnjem tekstu: presuda Ástráðsson), t. 98. i navedena sudska praksa

⁴² Presuda ESLJP-a od 20. listopada 2009., *Gorguiladzé protiv Gruzije*, tužba br. 4313/04, ECLI:CE:ECHR:2009:1020JUD000431304, t. 69.

⁴³ Presuda ESLJP-a od 8. studenoga 2018., *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugala*, tužbe br. 55391/13, 57728/13 i 74041/13, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, t. 144. i navedena sudska praksa

⁴⁴ Presuda ESLJP-a od 28. studenoga 2002., *Lavents protiv Latvije*, tužba br. 58442/00, CE:ECHR:2002:1128JUD005844200, t. 114.

⁴⁵ Presuda Ástráðsson, vidjeti osobito točke 107., 108. i 123.

daljnjem tekstu: odbor za evaluaciju) odabrao je 15 najkvalificiranijih kandidata, a ministrica pravosuđa („ministrica”) nije imala pravo imenovati kandidata koji nije bio među 15 tako predloženih kandidata. Međutim, odstupajući od tog pravila, Parlament je mogao prihvatiti ministričin prijedlog da imenuje određenog kandidata koji je, iako nije bio među 15 najboljih kandidata, ipak ispunjavao minimalne kriterije za imenovanje⁴⁶.

72. Trideset i sedam osoba podnijelo je prijave, od kojih je trideset i tri ispitao odbor za evaluaciju. Međutim, iako je ministrica zatražila popis od 20 osoba među kojima bi mogla birati, odbor za evaluaciju pridržavao se teksta zakona te joj je dostavio popis s imenima 15 najboljih kandidata, rangiranih na temelju zasluga, zajedno s vrlo opširnom analizom postupka evaluacije. Ministrica je željela imenovati određene druge kandidate za predmetna mjesta. Smatrajući da veću važnost treba dati pravničkom iskustvu i pozivajući se na zakon o jednakim mogućnostima (Equality Act No 10/2008), odboru za ustavna pitanja i nadzor Parlamenta (u daljnjem tekstu: Constitutional and Supervisory Committee ili CSC) podnijela popis koji je sadržavao samo 11 uspješnih kandidata koje je odabrao odbor za evaluaciju⁴⁷, pri čemu druge četiri osobe, iako je točno da su bile kvalificirani kandidati, nisu bile uspješni kandidati postupka odabira⁴⁸. Na temelju tako izmijenjenih kriterija od odbora za evaluaciju nije tražila novu evaluaciju⁴⁹.

73. Članovi parlamenta (zastupnici) koji čine CSC glasovali su o ministričinu prijedlogu u skladu sa svojim političkim pripadnostima. Većina ju je podupirala, dok je manjina iznijela ozbiljne dvojbe u pogledu usklađenosti ministričina ponašanja s pravilima upravnog prava. Prijedlog koji je tako odobrila većina CSC-a zatim je upućen Parlamentu. Budući da su zastupnici glasovali isključivo u skladu sa svojim političkim pripadnostima, odbili su manjinsko mišljenje CSC-a kojim se tražilo odbijanje ministričina prijedloga. Zatim su zastupnici, koji su ponovno glasovali u skladu sa svojim političkim pripadnostima, većinski odobrili popis kandidata koji je predložila ministrica (glas se odnosio na cijeli popis, a ne na pojedinačne kandidate, kao što je to bilo predviđeno zakonom). Iako je Predsjednik Republike Islanda iznio znatne dvojbe u pogledu postupak koji se vodio u Parlamentu, konačno je potpisao imenovanja na Žalbeni sud 15 kandidata koje je predložila ministrica⁵⁰.

74. U pogledu činjenica predmeta, tužitelja G. A. Ástráðssonu kazneni sud proglasio je krivim jer je upravljao vozilom bez vozačke dozvole i pod utjecajem opojnih droga. Izrečena mu je zatvorska kazna od 17 mjeseci i doživotno mu je oduzeta navedena dozvola. Pokrenuo je postupak pred Žalbenim sudom kako bi zatražio smanjenje kazne. Njegov savjetnik zatim je osporavao prisutnost, u sastavu suda od četiriju sudaca, suca čije ime nije bilo na popisu 15 uspješnih kandidata koji je podnio odbor za evaluaciju, pri čemu je među ostalim naveo presudu FV. Međutim, argumente G. A. Ástráðssonu odbili su Žalbeni sud i Vrhovni sud. Stoga je podnio tužbu ESLJP-u⁵¹.

⁴⁶ Presuda Ástráðsson, t. 6.

⁴⁷ Četiri kandidata koji su tako izbrisani s popisa bili su rangirani, redom, kao sedmi, jedanaesti, dvanaesti i četrnaesti na popisu odbora za evaluaciju.

⁴⁸ Četiri kandidata čija je imena ministrica dodala na popis odbor je rangirao kao sedamnaestog, osamnaestog, dvadeset trećeg i tridesetog. Budući da je trebalo popuniti 15 mjesta i da je odbor popis izričito sastavio na temelju zasluga, iz toga je slijedilo da nijedan od tih kandidata ne bi uobičajeno bio imenovan na Žalbeni sud.

⁴⁹ Za više detalja vidjeti presudu Ástráðsson, t. 7. do 18. Ističem da je čak i pravni savjetnik upozorio Ured predsjednika Vlade na eventualne propuste u postupku koji je ministrica predložila da se slijedi: vidjeti točku 13. presude.

⁵⁰ Vidjeti presudu Ástráðsson, t. 19. do 26.

⁵¹ Vidjeti presudu Ástráðsson, t. 36. do 50.

75. Valja navesti da je ESLJP, prije nego što je započeo s analizom, naveo presudu FV, kao i presudu Pascale Nobile Suda EFTA-a⁵².

76. Kako bi došao do zaključka da je povrijeđen članak 6. stavak 1. EKLJP-a, ESLJP je uzeo u obzir više elemenata. Kao prvo, pridao je posebnu važnost dvjema presudama islandskog Vrhovnog suda glede postupka imenovanja sudaca. Taj je sud već presudio, u kontekstu tužbi koje su podnijeli kandidati koje je predložio odbor za evaluaciju, ali koji nisu imenovani⁵³, da je ministrica pravosuđa povrijedila postupak imenovanja time što je izbrisala četiri kandidata s popisa 15 najkvalificiranijih kandidata koji je podnio odbor za evaluaciju i time što je dodala druga četiri kandidata (koji su uključeni u evaluacijsko izvješće odbora i koji su ocijenjeni dovoljno kvalificiranima, ali koji su bili tako rangirani da nisu bili imenovani) a da se nije oslonila na nove dokumente ili provela neovisnu ocjenu činjenica. Zato je islandski Vrhovni sud dodijelio naknadu nenovčane štete koju su pretrpjeli drugi kandidati (taj je sud odbio zahtjev za naknadu novčane štete, kao i tužbu za poništenje ministričine odluke da se navedeni kandidati ne uključe na popis osoba za imenovanje)⁵⁴.

77. Kao drugo, povreda primjenjivog nacionalnog zakonodavstva bila je temeljna te se odnosila na ključni dio postupka imenovanja i srž postupka odabira kandidata. K tomu, ministrica je bila svjesna situacije te je time pokazala očito nepoštovanje primjenjivih pravila⁵⁵.

78. Kao treće, u presudi Ástráðsson ističe se da islandski parlament nije slijedio postupak koji je predviđen za imenovanje sudaca time što nije pojedinačno glasovao za imenovanje svakog kandidata. Naime, cilj je te faze postupka bio osigurati neovisnost sudbene vlasti u odnosu na izvršnu vlast. Činjenica da Parlament nije ispunio zadaću koju je imao u skladu s važećim zakonskim odredbama predstavlja ozbiljnu povredu postupka odabira⁵⁶. S tim u svezi ističem da, iako ESLJP u svojem rasuđivanju u pogledu povrede prava na zakonom ustanovljen sud nije na to izričito uputio (ali to izričito navodi kada iznosi nacionalni činjenični okvir), uzastopna glasovanja, i unutar CSC-a i unutar Parlamenta, pri čemu je odobren ministričin prijedlog, vjerno su odražavala političke pripadnosti parlamentarnih zastupnika od kojih je traženo da u njima sudjeluju⁵⁷.

79. Stoga je ESLJP zaključio da su predmetne povrede postupka po samoj svojoj prirodi očita povreda primjenjivih pravila koju je počinila izvršna vlast, koja je prekoračila granice svoje diskrecijske ovlasti i očito povrijedila ta pravila, kao i Parlament koji nije ispunio svoju zadaću osiguravanja da se u postupku imenovanja poštuje ravnoteža između zakonodavnog i izvršnog dijela. Prema tome, ESLJP je presudio da je taj postupak mogao narušiti povjerenje koje sudbena vlast u demokratskom društvu mora pobuditi kod javnosti i da je stoga povrijeđen članak 6. stavak 1. EKLJP-a⁵⁸.

⁵² Odluka Suda EFTA-e od 14. veljače 2017., Pascal Nobile/DAS Rechtsschutz-Versicherungs, E-21/16. Vidjeti presudu Ástráðsson, t. 64. do 69. Opći sud također je uputio na tu presudu u točki 75. presude FV.

⁵³ Najprije J. R. J. i Á. H., a zatim E. J. i J. H.: vidjeti presudu Ástráðsson, t. 27. do 35. odnosno 52. do 54.

⁵⁴ Presuda Ástráðsson, t. 11., 16., 27. do 35. i 105. do 109.

⁵⁵ Presuda Ástráðsson, t. 115. do 118.

⁵⁶ Presuda Ástráðsson, t. 119. do 122.

⁵⁷ Presuda Ástráðsson, t. 18. do 22.

⁵⁸ Presuda Ástráðsson, t. 123.

80. Predmet Ástráðsson očito ima određene sličnosti sa situacijom koja dovela do predmeta koji se preispituju. U oba je slučaja postupak imenovanja sudaca obuhvaćao mišljenje neovisnog odbora. Taj je odbor izvršnoj vlasti podnio popis najkvalificiranijih kandidata. Također je postojala nepravilnost u postupku imenovanja sudaca koju je počinila izvršna vlast koja je bila svjesna da odstupa od predviđenog postupka⁵⁹.

81. No, tu sličnosti prestaju.

82. U postupku imenovanja sudaca Službeničkog suda postojala je *samo jedna procesna nepravilnost*: Vijeće je imenovalo tri kandidata umjesto dva na temelju postojećeg popisa utvrđenog za popunjavanje dva mjesta, a da nije objavilo novi natječaj za podnošenje prijava za treće mjesto koje se u međuvremenu oslobodilo na Službeničkom sudu. Međutim, Vijeće je tako odabralo kandidate čija su se imena nalazila na popisu koji je predložio neovisni odbor za odabir, pri čemu je taj popis sadržavao dvostruko više kandidata u odnosu na broj sudaca koje je Vijeće konačno imenovalo (šest kandidata na tri konačno popunjena mjesta). Iako to nije trebalo učiniti, Vijeće je ipak imenovalo prve tri osobe s popisa, koje je odbor za odabir rangirao na temelju zasluga. Vijeće je povrijedilo predviđeni postupak iz razloga koji su se isključivo odnosili na vremenski okvir (drugim riječima, možda zbog administrativne praktičnosti)⁶⁰, Službenički sud trebao je zatvoriti svoja vrata manje od pet mjeseci nakon stupanja na dužnost novoimenovanih sudaca⁶¹.

83. Suprotno tomu, u postupku imenovanja sudaca opisanom u predmetu Ástráðsson, odbor za evaluaciju iznio je popis od 15 najkvalificiranijih kandidata, koliko je bilo mjesta. Ministrica je s tog popisa izbrisala četiri imena te mu je dodala druge kandidate koji su sudjelovali u postupku te su ocijenjeni kao dovoljno kvalificirani, ali manje od 15 predloženih kandidata. S obzirom na to, ministrica je namjerno odbila četiri uspješna kandidata (odnosno četiri kandidata koje je odbor za evaluaciju procijenio kao najkvalificiranije) kako bi ih zamijenila drugim kandidatima po svojem izboru.

84. U ovoj je fazi važno pozorno ispitati detaljno rasuđivanje koje je ESLJP utvrdio u točkama 102., 103. i 123. svoje presude (što je, prema mojem mišljenju, stvarni temelj analize tog suda), koje navodim *in extenso*:

„102. Sud u tom pogledu ističe da iz kriterija navedenih u sudskoj praksi Suda u pogledu ‚očite‘ povrede nacionalnog prava proizlazi da se može smatrati da taj kriterij ispunjavaju samo povrede primjenjivih odredbi nacionalnog prava u pogledu osnivanja suda koje su temeljne prirode i sastavni dio osnivanja i funkcioniranja pravosudnog sustava. U tom je kontekstu pojam ‚očite‘ povrede nacionalnog prava stoga povezan s prirodom i ozbiljnošću navodne

⁵⁹ U predmetu Ástráðsson, ministrica je bila potpuno svjesna da nema manevarskog prostora i da mora prihvatiti popis od petnaestero najkvalificiranijih kandidata koje joj je podnio odbor za evaluaciju (naime, tražila je od tog odbora da predloži duži popis, što joj je bilo uskraćeno). U preispitivanim presudama Vijeće je bilo potpuno svjesno da je popis dotičnih kandidata koji je sastavio odbor za odabir uspostavljen na temelju natječaja za podnošenje prijava iz 2013., čiji cilj je bio popunjavanje dva slobodna mjesta na Službeničkom sudu, *a ne tri*.

⁶⁰ Činjenica da je mandat sutkinje Rofes i Pujol završio 31. kolovoza 2015. jasno proizlazi iz odluke o njezinu imenovanju. Nijedan od elemenata koje sam ispitivala u pripremi ovog mišljenja nije pružio objašnjenje zašto za njezinu zamjenu nije objavljen nijedan poseban natječaj za podnošenje prijava, bilo prije tog datuma ili tijekom gotovo sedmomjesečnog razdoblja između tog datuma i datuma odluke o imenovanju triju sudaca na Službenički sud (22. ožujka 2016.). Međutim, s obzirom na to da je odluku trebalo donijeti 22. ožujka 2016., moglo se činiti teško na vrijeme dovršiti novi natječaj za podnošenje prijava i evaluaciju odbora za odabir kako bi novi sudac mogao učinkovito stupiti na dužnost na Službeničkom sudu prije njegova zatvaranja. Gore (točka 45.) sam predložila drugi pravni put za rješavanje tog problema.

⁶¹ Vidjeti uvodnu izjavu 4. Odluke o imenovanju i točku 13. ovog mišljenja. Imenovanje S. Van Raepenbuscha bilo je retroaktivno, dok su J. Sant'Anna i A. Kornezov stupili na dužnost tek nakon što su 13. travnja 2016. položili prisegu. Službenički sud prestao je postojati 1. rujna 2016.

povrede. Osim toga, kada Sud ispituje pitanje je li se osnivanje suda temeljilo na ‚očitoj‘ povredi nacionalnog prava, uzima u obzir to da činjenice koje su mu iznesene dokazuju da je povreda nacionalnih pravila o imenovanju sudaca bila namjerna ili, barem, da se temeljila na očitom nepoštovanju primjenjivog nacionalnog prava [vidjeti u tom kontekstu i presudu FV, t. 77.].

103. Naposljetku, Sud podsjeća na ‚sve važniju ulogu koju pojam diobe izvršne i sudbene vlasti ima u njegovoj sudskoj praksi‘ [...]. Isto vrijedi i za potrebu očuvanja neovisnosti pravosuđa‘ [...]. Prema tome, na temelju prethodno navedenih načela i uzimajući u obzir cilj i svrhu zahtjeva prema kojem sud uvijek mora biti zakonom ustanovljen, kao i usku vezu između tog zahtjeva i temeljnog načela vladavine prava, Sud treba otići korak dalje i provjeriti je li povreda primjenjivih nacionalnih pravila o imenovanju sudaca dovela do stvarnog rizika od toga da drugi dijelovi vlasti, osobito izvršna, raspolažu neutemeljenom diskrecijskom ovlasti i tako dovode u opasnost cijeli postupak imenovanja do stupnja koji nije predviđen nacionalnim pravilima koja su u to vrijeme bila na snazi.

[...]

123. Uzimajući u obzir sve te elemente, Sud nije imao drugog izbora nego zaključiti da je postupak kojim je osoba A. E. imenovana na mjesto suca Žalbenog suda, s obzirom na prirodu postupovnih povreda nacionalnog prava, kako ih je potvrdio Vrhovni sud Islanda, očita povreda pravila koja su se primjenjivala u to vrijeme. Naime, Sud smatra da je taj postupak obuhvaćao to da izvršna vlast raspolaže neutemeljenom diskrecijskom ovlasti, koja nije predviđena zakonodavstvom koje je bilo na snazi, u pogledu odabira četiriju sudaca novog Žalbenog suda, uključujući osobu A. E., pri čemu je taj element povezan s činjenicom da Parlament nije poštovao zakonodavni sustav koji je prethodno uspostavljen kako bi se osigurala prikladna ravnoteža između izvršne i zakonodavne vlasti u postupku imenovanja. K tomu, kao što je to presudio Vrhovni sud, ministrica pravosuđa svojim je djelovanjem očito povrijedila primjenjiva pravila time što je četiri od 15 kandidata, koje je Odbor ocijenio kao najkvalificiranije, odlučila zamijeniti drugim četirima kandidatima, koji su ocijenjeni kao manje kvalificirani, uključujući osobu A. E. U tom pogledu, tim je postupkom narušeno povjerenje koje pravosuđe u demokratskom društvu mora pobuditi kod javnosti te je u samoj biti povrijeđeno načelo prema kojem sud mora biti zakonom ustanovljen, odnosno jedno od temeljnih načela vladavine prava. Sud ističe da bi se donošenjem suprotne presude u pogledu predmetnih činjenica to temeljno jamstvo, iz članka 6. stavka 1. [EKLJP-a], lišilo djelotvorne zaštite. Prema tome, Sud zaključuje da je članak 6. stavak 1. [EKLJP-a] povrijeđen u ovom slučaju.”

85. Prema mojem mišljenju, iz točaka presude Ástráðsson koje sam upravo navela proizlazi da, iako treba „uzeti obzir to da činjenice dokazuju da je povreda nacionalnih pravila o imenovanju sudaca bila namjerna”, taj element sam po sebi nije dovoljan da bi nepravilnost u postupku imenovanja suca bila očita povreda članka 6. stavka 1. EKLJP-a. Valja otići korak dalje od tog elementa koji se razmatra zasebno i provjeriti je li povreda pravila primjenjivih na imenovanje sudaca dovela do stvarnog rizika od toga da su drugi dijelovi vlasti, osobito izvršna vlast, koristili svoje ovlasti na način kojim se ugrožava cijeli postupak imenovanja⁶². Ako je to slučaj, odnosno ako je „izvršna vlast raspolagala neutemeljenom diskrecijskom ovlasti” (tako da je postupkom, koji je iz toga proizašao, „narušeno povjerenje koje pravosuđe u demokratskom društvu mora

⁶² Presuda Ástráðsson, t. 103.

pobuditi kod javnosti te je u samoj biti povrijeđeno načelo prema kojem sud mora biti zakonom ustanovljen”), to znači da postoji „očita” povreda prava na zakonom ustanovljen sud koja sama dovodi do povrede prava na pošteno suđenje.

86. Ako se ta analiza primijeni na nepravilnost Odluke o imenovanju o kojoj je riječ u ovom slučaju, ne može se razumno zaključiti da je *ta nepravilnost* mogla narušiti „povjerenje koje pravosuđe u demokratskom društvu mora pobuditi kod javnosti”. Za razliku od činjenica na kojima se temelji presuda Ástráðsson, izvršno tijelo nije manipuliralo popisom kako bi isključilo određene uspješne kandidate te ih zamijenilo drugim kandidatima. Utvrđenjem nepravilnosti izvršna vlastnije svoju ovlast izvršila na način da ugrozi cijeli postupak imenovanja.

87. Na temelju kriterija koje je ESLJP razvio u presudi Ástráðsson, zaključujem da posebna nepravilnost kojom je zahvaćeno imenovanje triju sudaca Službeničkog suda, kao što je opisana u presudi FV i preispitivanim presudama, nije mogla sama po sebi dovesti do „očite povrede” prava na pošteno suđenje iz prve rečenice članka 47. drugog stavka Povelje. Stoga treba ispitati je li, s obzirom na sve relevantne elemente, pravo na pošteno suđenje poštovano u ovom slučaju, što Opći sud nije ispitao. Očito je da je o tužbama žalitelja u predmetima koji se preispituju i žalitelja FV odlučivalo vijeće Službeničkog suda koji su činile osobe koje su bile u potpunosti i propisno kvalificirane za obavljanje dužnosti na tom sudu i odabrane s popisa koji je utvrdio odbor za odabir; i nije utvrđena nikakva pogreška zbog koje bi se način na koji je sastav suda *postupao* s tim predmetima mogao smatrati nevaljanim.

– Načelo pravne sigurnosti

88. U svjetlu prethodno navedenog i uzimajući u obzir načelo pravne sigurnosti, sada ću ispitati zaključak koji je Opći sud temeljio na nepravilnosti postupka imenovanja, odnosno ukidanje presuda Službeničkog suda u presudama FV, HG i Simpson.

89. Načelo pravne sigurnosti, uspostavljeno kao opće načelo prava Suda⁶³, prema mojem saznanju, prvi se put u sudskoj praksi Suda javlja početkom 60-ih godina 20. stoljeća. U toj prvoj presudi Sud je već odvagao to načelo i načelo zakonitosti te je naglasio da pitanje o tome koje od tih načela treba imati prednost u svakom pojedinom slučaju ovisi o sukobu predmetnih javnih i privatnih interesa⁶⁴.

90. Načelo pravne sigurnosti zahtijeva da su pravna pravila jasna i precizna te se njime nastoji zajamčiti predvidljivost u situacijama i pravnim odnosima uređenima pravom Unije⁶⁵. To načelo ima više aspekata u sudskoj praksi Suda kako bi se očuvala sigurnost, stabilnost, jedinstvo i dosljednost pravnog poretka Unije⁶⁶. Ono je izvor i temelj drugih dvaju načela prava Unije koji iz njega proizlaze: načelo legitimnih očekivanja⁶⁷ i načelo pravomoćnosti⁶⁸.

91. U pogledu veze između načela pravne sigurnosti i načela pravomoćnosti slažem se s onime što je napisao dekan J. Carbonnier: „ono što presudi daje njezinu punu vrijednost, nadređenost nad nagodbom na koju bi prolaznik dobre volje mogao navesti dva svadljivca, nije to što odgovara

⁶³ Presuda od 15. veljače 1996., Duff i dr., C-63/93, EU:C:1996:51, t. 31.

⁶⁴ Presuda od 22. ožujka 1961., Snupat/Visoka vlast, 42/59 i 49/59, EU:C:1961:5, str. 159.

⁶⁵ Presuda od 15. veljače 1996., Duff i dr., C-63/93, EU:C:1996:51, t. 20.

⁶⁶ Za analizu sudske prakse Suda u tom pogledu vidjeti Puissochet, J.-P., i Legal, H., „Le principe de sécurité juridique dans la jurisprudence de la Cour de justice des Communautés européennes”, Cahiers du Conseil Constitutionnel br. 11, prosinac 2001.

⁶⁷ Presuda od 4. srpnja 1973., Westzucker, 1/73, EU:C:1973:78, t. 6.

⁶⁸ Presuda od 1. lipnja 1999., Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, t. 46.

apsolutnoj istini (gdje je istina?), nego to što joj država daje posebnu snagu kojom se zabranjuje da je se dovodi u pitanje jer je sporove potrebno okončati [...], čime se jamči stabilnost, sigurnost i mir među ljudima”⁶⁹.

92. Stoga Sud nije oklijevao vremenski ograničiti učinke svojih presuda kako bi očuvao pravnu sigurnost. U pogledu tužbe za poništenje, ta je mogućnost izričito predviđena člankom 264. drugim stavkom UFEU-a. Sud je jednako tako prooveo ograničnje u predmetima u kojima se donose prethodne odluke, i u pogledu tumačenja i u pogledu valjanosti. Na primjer, u presudi Defrenne Sud je naglasio da „važni razlozi pravne sigurnosti koji utječu na sve uključene interese, kako javne tako i privatne, u načelu onemogućavaju ponovno preispitivanje plaća za [...] razdoblje [...] koje prethodi datumu donošenja ove presude, osim kad se radi o radnicima koji su već pokrenuli sudski postupak ili postavili istovrstan zahtjev”⁷⁰. Međutim, Sud samo „iznimno” može, „primjenom općeg načela pravne sigurnosti koje je sastavni dio pravnog poretka Zajednice, ograničiti mogućnost da se zainteresirane osobe pozivaju na odredbu koju je protumačio radi dovodenja u pitanje pravnih odnosa ustanovljenih u dobroj vjeri. Da bi se takvo ograničenje moglo uvesti, moraju se ispuniti dva temeljna kriterija, a to su dobra vjera zainteresiranih osoba i opasnost od ozbiljnih poremećaja”⁷¹.

93. Sud se također pozvao na načelo pravne sigurnosti kad je odlučivao o pitanjima koja se odnose na povlačenje akata Unije. Tako je povlačenje nezakonitog akta dopušteno ako se to učini u razumnom roku i ako je institucija koja ga je donijela dovoljno uzela u obzir mjeru u kojoj se tužitelj eventualno može pouzdati u zakonitost akta; ako ti uvjeti ne poštuju, povlačenjem se povređuju načela pravne sigurnosti i legitimnih očekivanja te ga treba poništiti⁷².

94. ESLJP je priznao i načelo pravne sigurnosti, iako ono ne proizlazi izričito iz EKLJP-a.

95. Stoga je u kontekstu članka 6. stavka 1. EKLJP-a presudio da „pravo na sud” nije apsolutno te podliježe implicitno priznatim ograničenjima, među ostalim kako bi se osiguralo dobro sudovanje i poštovanje, osobito, načela pravne sigurnosti. Međutim, ta ograničenja trebaju biti proporcionalna i ne mogu ograničiti pristup koji ima osoba na način ili do mjere da se naruši sama bit njezina prava na sud⁷³.

96. ESLJP je osigurao i da se učinci njegovih odluka mogu vremenski ograničiti time što je smatrao da „načelo pravne sigurnosti, koje je nužno svojstveno pravu [EKLJP-a], kao i pravu [Unije], onemogućuje [predmetnoj državi] da dovodi u pitanje akte ili pravne situacije koje prethode objavi ove presude”⁷⁴. To načelo, kako ga provodi ESLJP, obuhvaća aspekte stabilnosti i predvidljivosti koji i jesu njegov sastavni dio⁷⁵.

⁶⁹ Carbonnier, Droit civil, Introduction, br. 46, koje se navodi u izvješću savjetnika izvjestitelja R. Charruault u pogledu presude Coura de Cassation (Kasacijski sud, puni sastav), br. 540 od 7. srpnja 2006.

⁷⁰ Presuda od 8. travnja 1976., Defrenne, 43/75, EU:C:1976:56, t. 74. i 75.

⁷¹ Presuda od 18. siječnja 2007., Brzeziński, C-313/05, EU:C:2007:33, t. 56.

⁷² Presuda od 26. veljače 1987., Consorzio Cooperative d’Abruzzo/Komisija, 15/85, EU:C:1987:111, t. 12. i 17.

⁷³ Presuda ESLJP-a od 28. listopada 1998., *Pérez de Rada Cavanilles protiv Španjolske*, tužba br. 28090/95, CE:ECHR:1998:1028JUD002809095, t. 44. i 45. Vidjeti u tom pogledu i stajalište nezavisnog odvjetnika P. Mengozzija u predmetu Preispitivanje Arango Jaramillo i dr./EIB, C-334/12 RX-II, EU:C:2012:733, t. 59. i 60. i navedenu sudsku praksu.

⁷⁴ Presuda ESLJP-a od 13. lipnja 1979., *Marckx protiv Belgije*, tužba br. 6833/74, CE:ECHR:1979:0613JUD000683374, t. 58.

⁷⁵ Soulas de Russel, D. i Rimbault, Ph., „Nature et racines du principe de sécurité juridique: une mise au point”, *Revue internationale de droit comparé*, sv. 55., br. 1, siječanj – ožujak 2003., str. 85. – 103., osobito str. 90. – 91.

97. Sada ću razmotriti pitanje sprječava li načelo pravne sigurnosti, kada se utvrdi nepravilnost u postupku imenovanja jednog od sudaca, automatsko poništavanje presuda koje je donio taj sudac ili su donesene uz sudjelovanje tog suca, zbog te nepravilnosti.

98. Čini se da iz brzog i nužno nepotpunog ispitivanja relevantne sudske prakse proizlazi da takva automatska posljedica *ne* proizlazi iz pravnih tradicija koje su zajedničke državama članicama. Naprotiv, mehanizmi odvagivanja, s jedne strane, prava na zakonom ustanovljen sud i, s druge strane, načela pravne sigurnosti postoje u pravnim porecima nekih od država članica. Ovdje navodim nekoliko primjera primijenjenih rješenja za koje mi se čini da bi mogli poslužiti kao nadahnuće, pri čemu sam svjesna da popis nije iscrpan i da se rješenja razlikuju od jedne države članice do druge i od jednog pravnog područja do drugog, osobito u području kaznenog prava.

99. Tako je u Francuskoj, u okviru nadzora zakonitosti odluka o imenovanju triju sudaca, Conseil d'État (Državno vijeće, Francuska) u dvije temeljne presude utvrdio da bi trenutačno retroaktivno poništenje imenovanja tih sudaca nanijelo „očito prekomjernu” povredu funkcioniranju pravosuđa kao javne službe. Slijedom toga, presudio je da odluka o poništenju imenovanja tih sudaca stupa na snagu tek nekoliko tjedana kasnije. Conseil d'État (Državno vijeće) tako je odlučio jer je smatrao da, iako „poništenje upravnog akta načelno podrazumijeva da se smatra da taj akt nikad nije donesen”, kada je „očito da taj retroaktivni učinak može prouzročiti posljedice koje su očito prekomjerne zbog učinaka koje je taj akt proizveo i situacija do kojih je moglo doći dok je bio na snazi, kao i zbog općeg interesa koji bi mogao proizaći iz privremenog zadržavanja njegovih učinaka, na upravnom je sudu [...] da uzme u obzir, s jedne strane, posljedice koje bi retroaktivnost poništenja imala na razne javne ili privatne interese i, s druge strane, poteškoće koje bi, s obzirom na načelo zakonitosti i pravo osoba na djelotvoran pravni lijek, proizašle iz vremenskog ograničenja učinaka poništenja”⁷⁶.

100. Pristup koji je primijenjen u Engleskoj i Walesu (ne osjećam se kompetentnom govoriti o drugim dijelovima Ujedinjene Kraljevine) također mi se čini zanimljivim, barem zbog njegove pragmatičnosti. Taj pravni poredak priznaje načelo „*de facto* sudac”, na temelju kojeg odluke suca mogu ostati valjane s obzirom na zakon, čak i ako je nevaljano i bez ikakvog zakonskog učinka. Tako je u predmetu o kojem je prvotno na High Courtu of Justice, Queen's Bench Division (Visoki sud, Odjel *Queen's Bench*, Ujedinjena Kraljevina) odlučivao sudac koji nije za to bio nadležan, tužitelj doveo u pitanje (u prvom stupnju) nadležnost suca za odlučivanje u predmetu i postavio pitanje (u žalbi) je li to u skladu s pravom svake osobe da „zakonom ustanovljen” sud ispita njezin slučaj. U skladu s vrlo dugačkom presudom Court of Appeal (Žalbeni sud, Ujedinjena Kraljevina), zbog načela „*de facto* sudac” odluke dotičnog suca, kao i samo osnivanje suda u skladu sa zahtjevima članka 6. stavka 1. EKLJP-a mogu postati nevaljani. Iz rasuđivanja Court of Appeal (Žalbeni sud) proizlazi da se tim načelom nastoji zaštititi svaka osoba koja podnosi pravni lijek pred sudom jer smatra da nije propisno sastavljen. Logika načela jest očuvati žurnost, pravnu sigurnost, stabilnost i povjerenje javnosti u pravni sustav, kao i izbjeći da dođe do sporova u pogledu formalnosti imenovanja. Međutim, načelo „*de facto* sudac” ne primjenjuje se na osobe koje su sudjelovale u takvom sastavu suda dok su bile svjesne da za to nisu nadležne (osobe koje se nazivaju „uzurpatorima”). Odluke tih osoba proglašavaju se nevaljanima⁷⁷.

101. U Njemačkoj je Bundesverfassungsgericht (Savezni ustavni sud, Njemačka) imao priliku pojasniti da, neovisno o njegovoj temeljnoj važnosti za osobe, pravo na „zakonom ustanovljen sud”, kako je zajamčeno njemačkim Ustavom, načelno nema za cilj spriječiti rizik od

⁷⁶ CE, 6./1. SSR, odluka od 12. prosinca 2007., br. 296072, ECLI:FR:CESSR:2007:296072.20071212; CE, odj., odluka od 30. prosinca 2010., br. 329513, ECLI:FR:CESEC:2010:329513.20101230

⁷⁷ Fawdry & Co (A Firm) protiv Murfitt protiv Lord Chancellor's Department [2002.] EWCA Civ 643.

manipuliranja sudskih institucija. Kada je predložio taj pristup, Bundesverfassungsgericht (Savezni ustavni sud) izričito je istaknuo da je to ograničenje „apsolutnog” prava na „zakonom ustanovljen sud” opravdano pravnom sigurnosti⁷⁸.

102. U Češkoj Republici, u okviru nadzora raspoređivanja suca u Nejvyšší soud (Vrhovni sud, Češka Republika) koje je dovelo do poništenja tog raspoređivanja zbog povrede postupka, Ústavní soud (Ustavni sud, Češka Republika) odlučio je zadržati odluke koje je donijelo vijeće koje je činio predmetni sudac te je time dao prednost načelima zaštite legitimnih očekivanja građana u pravu i zaštite dobre vjere⁷⁹.

103. U Španjolskoj je Tribunal Constitucional (Ustavni sud, Španjolska) presudio da nepravilnosti u pogledu imenovanja ili određivanja suca ne dovode ni do ništavosti cijelog postupka ni do ništavosti presude koju je objavio taj sudac⁸⁰. To je tumačenje opravdano potrebom jamčenja pravne sigurnosti⁸¹. U toj se sudskoj praksi u dvojbena slučajevima ipak jasno razlikuju nepristranost ili neovisnost dotičnog suca⁸². Naime, ako ti elementi nedostaju, ukidanje presude može se opravdati.

104. Stoga se u nekoliko država članica pravo na zakonom ustanovljen sud ne smatra apsolutnim, tako da svako upletanje u to pravo ne dovodi automatski do ukidanja svake presude u čijem je donošenju sudjelovao dotični sudac. Tendencijom koja iz toga proizlazi više se nastoji pronaći odgovarajuću ravnotežu između, s jedne strane, tog prava i, s druge strane, pravne sigurnosti.

105. S obzirom na ta razmatranja, valja razmotriti pitanje kako provesti to odvagivanje kada se utvrdi nepravilnost u postupku imenovanja suca koji je odlučivao u određenom predmetu.

106. Prema mojem mišljenju, sve ovisi o prirodi predmetne nepravilnosti.

107. Ovdje ne pokušavam sastaviti iscrpan popis mogućih nepravilnosti. Čini mi se da postoji cijeli niz nepravilnosti od postupovne pogreške koja je stvarno „*de minimis*” do očite povrede ključnih kriterija kojima se uređuje imenovanje sudaca. Prva kategorija nepravilnosti obuhvaćala bi, na primjer, okolnost da je na pismo o imenovanju suca trebalo, nakon potpisivanja odgovornog ministra, staviti žig zelene tinte, ali je pomoćnik u žurbi uzeo krivi spremnik s tintom i upotrijebio plavu tintu umjesto zelene. Primjer druge kategorije nepravilnosti bila bi da odgovorni političari manipuliraju postupkom kako bi se sućem imenovao jedan od njihovih kolega koji nema pravne kvalifikacije koje se zahtijevaju u natječaju za podnošenje prijave, ali bi bez ikakve dvojbe svaku osobu koja bi se protivila vladi osudio na doživotan zatvor.

108. Čini mi se da je kriterij razvijen sudskom praksom ESLJP-a koji je prethodno analiziran ovdje od sasvim posebne važnosti.

109. Kada je počinjena „očita” povreda prava na zakonom ustanovljen sud kojom se narušava povjerenje koje pravosuđe u demokratskom društvu mora pobuditi kod javnosti, očito valja jednostavno ukinuti presude koje sadržavaju tu nepravilnost. Suprotno tomu, kada je predmetna nepravilnost postupovne prirode i ne čini takvu povredu, te se presude ne mogu automatski

⁷⁸ Bundesverfassungsgericht (Savezni ustavni sud), rješenje od 27. listopada 1996., 2 BvR 1375/96; vidjeti i Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud, Njemačka), rješenje od 26. travnja 2005., X ZB 17/04

⁷⁹ Ústavní soud (Ustavni sud), presuda od 12. prosinca 2006., br. Pl. ÚS 17/06-2

⁸⁰ Presuda Tribunala Constitucional (Ustavni sud) 164/2008 od 15. prosinca 2008. (ECLI:ES:TC:2008:164)

⁸¹ Presuda Tribunala Constitucional (Ustavni sud) 101/1984 od 28. studenog 1984. (ECLI:ES:TC:1984:101)

⁸² Presuda Tribunala Constitucional (Ustavni sud) 164/2008 od 15. prosinca 2008. (ECLI:ES:TC:2008:164)

ukinuti na temelju načela pravne sigurnosti. Umjesto toga, situaciju treba ispitati dublje, uzimajući u obzir to važno načelo. U određenim slučajevima to načelo može prevladati nad pravom na zakonom ustanovljen sud⁸³. Međutim, ako se pokaže da je povrijeđena sama *bit* prava na pošteno suđenje, bit će nužno dati tom pravu prednost nad načelom pravne sigurnosti i ukinuti predmetnu presudu.

110. Prema mojem mišljenju, nepravilnost o kojoj je riječ u ovom postupku preispitivanja, iako je nesumnjivo ozbiljnija od puke pogreške u vezi s bojom korištene tinte, nije nepravilnost koja bi se mogla kvalificirati kao „očita povreda prava na zakonom ustanovljen sud”.

111. Slijedom toga, time što je presudio da nepravilnost u postupku imenovanja sudaca Službeničkog suda može povrijediti pravo na zakonom ustanovljen sud i da predmetne presude stoga treba automatski ukinuti, a da *nije* odvagao to načelo s načelom pravne sigurnosti, Opći sud počinio ozbiljnu pogrešku koja se tiče prava u presudama koje se preispituju (uključujući presudu FV).

Drugi dio problematike koju je utvrdio Sud: „incidentalni” nadzor zakonitosti imenovanja suca

112. Najprije ističem da je u presudi Simpson Opći sud, koji je djelovao po službenoj dužnosti, stranke pitao koje bi posljedice valjalo izvesti iz presude FV⁸⁴, dok je u predmetu HG žalitelj sam postavio pitanje o eventualnoj nepravilnosti u sastavu suda⁸⁵.

113. Prije nego što razmotrim pitanje je li Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je, kao sud koji odlučuje o žalbi, po službenoj dužnosti proveo nadzor nad imenovanjem sudaca koji su bili u sastavu suda u prvom stupnju, ispitat ću je li u tom kontekstu mogao provesti incidentalni nadzor na temelju članka 277. UFEU-a jer se o tome na raspravi žustro raspravljalo.

Pitanje primjenjivosti članka 277. UFEU-a

114. Članak 277. UFEU-a predviđa mogućnost provedbe incidentalnog nadzora nad aktima prava Unije. Taj se nadzor ne provodi na temelju autonomnog pravnog lijeka, nego u incidentalnom postupku pred sudom Unije povodom tužbe⁸⁶. Takva mogućnost izraz je općeg načela čiji je cilj jamčiti da svaka osoba ima ili da je mogla imati mogućnost osporavanja akta Unije koji služi kao temelj odluke koja je protiv nje donesena⁸⁷.

⁸³ Nepravilnosti čisto formalne naravi očito spadaju u tu kategoriju.

⁸⁴ Presuda od 19. srpnja 2018., Simpson/Vijeće, T-646/16 P, neobjavljena, EU:T:2018:493, t. 31., vidjeti također t. 25. ovog mišljenja.

⁸⁵ Presuda od 19. srpnja 2018., HG/Komisija, T 693/16 P, neobjavljena, EU:T:2018:492, t. 32.

⁸⁶ Presuda od 16. srpnja 1981., Albini/Vijeće i Komisija, 33/80, EU:C:1981:186, t. 17.

⁸⁷ Presuda od 16. travnja 2015., TMK Europe, C-143/14, EU:C:2015:236, t. 18. i navedena sudska praksa

115. Neću se zadržati na svim uvjetima postavljenima u članku 277. UFEU-a koje je potrebno ispuniti kako bi se istaknuo „prigovor nezakonitosti”, kao onaj da osoba koja podnosi takav prigovor mora biti „stranka”⁸⁸ u „postupku” koji je pokrenut povodom tužbe. Odmah prelazim na uvjet koji je najrelevantniji za ove predmete. Prigovor nezakonitosti može se istaknuti samo kako bi se osporavao akt „opće primjene” koji je donijela neka institucija, tijelo, ured ili agencija Unije⁸⁹.

116. Stoga je utvrđivanje pravne prirode odluke o imenovanju faza koja je potrebna za utvrđivanje načina njezina nadzora. Tu pravnu prirodu najprije obilježava autor akta: Vijeće. Stoga je riječ o aktu institucije Unije, za razliku od imenovanja sudaca i nezavisnih odvjetnika Suda i Općeg suda koje se provodi zajedničkom suglasnošću između vlada država članica, u skladu s člankom 253. prvim stavkom UFEU-a.

117. Tu pravnu prirodu zatim obilježava njezina kvalifikacija u skladu s primarnim pravom Unije: „odluka”. Stoga je riječ o aktu sekundarnog prava koji nije donesen prema „redovnom” zakonodavnom postupku, koji je definiran člankom 289. stavkom 1. UFEU-a, nego prema posebnom postupku koji se predviđa u članku 257. četvrtom stavku UFEU-a, u vezi s člankom 3. stavkom 1. Priloga I. Statutu Suda Europske unije.

118. U sudskoj je praksi razvijen taj pojam akta opće primjene. Onse može izvesti iz činjenice da se predmetni akt primjenjuje na objektivno određene situacije te proizvodi pravne učinke na kategorije općenito i apstraktno određenih osoba⁹⁰. Suprotno tomu, samim tekstom članka 277. UFEU-a isključeni su akti koji nemaju opću primjenu, odnosno odluke čiji je adresat pojedinac⁹¹. Točno je da je Opći sud, u predmetima u kojima se dovode u pitanje izbori ili određivanje izabranih osoba u lokalni odbor osoblja u Luxembourg⁹² ili to što je Vijeće odbilo prijavu⁹³, proveo incidentalni nadzor. U oba je predmeta bila riječ o aktima opće primjene na temelju kojih su doneseni akti koji su se dovodili u pitanje, odnosno statuti lokalnog odbora osoblja u Luxembourg⁹⁴ ili obavijest o slobodnom radnom mjestu kojim se poziva na podnošenje prijava⁹⁵.

119. Stoga, prema sudskoj praksi Općeg suda, prigovor nezakonitosti koji je prilikom glavnog osporavanja zakonitosti akta treće strane podredno istaknut na temelju članka 277. UFEU-a dopušten je samo ako postoji veza između tog akta i propisa čija se navodna nezakonitost ističe;

⁸⁸ Osim pojedinaca, sudskom praksom dopušta se da takozvani „povlašteni” tužitelji mogu istaknuti prigovor nezakonitosti. Vidjeti presudu od 10. srpnja 2003., Komisija/ESB, C-11/00, EU:C:2003:395. Nezavisni odvjetnici odavno su izrazili mišljenje da takozvanim „povlaštenim” tužiteljima treba priznati tu mogućnost. Vidjeti među ostalim mišljenje nezavisnog odvjetnika G. Slynna u predmetu Francuska/Komisija, 181/85, neobjavljeno, EU:C:1986:491, str. 702. i 703. Međutim, Sud je državama članicama uskratilo mogućnost da se pozivaju na nezakonitost odluke ili direktive čiji su adresati u okviru sredstva obrane protiv tužbe zbog povrede obveze koja se temelji na neizvršenju te odluke ili direktive (presuda od 18. listopada 2012., Komisija/Češka Republika, C-37/11, EU:C:2012:640, t. 46.). Isto se rasuđivanje primjenjuje u slučaju odluke čiji država članica nije formalnopravno bila adresat: kao članica Vijeća koje je autor te odluke, nužno je o njoj imala saznanja te je stoga imala mogućnost podnijeti tužbu za poništenje (presuda od 27. ožujka 2019., Komisija/Njemačka (C-620/16, EU:C:2019:256, t. 90.)).

⁸⁹ Ovdje napominjem da je prije stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona prigovor nezakonitosti Ugovorima bio ograničen na uredbe (vidjeti članak 184. UEEZ-a, koji je postao članak 244. UEZ-a, a danas je to članak 277. UFEU-a). Međutim, sudskom praksom ta je mogućnost brzo otvorena za druge akte institucija koji nisu bili uredbe, ali su „proizvodili slične učinke”, iako nisu „regulatorni akti u strogom smislu riječi” (presuda od 6. ožujka 1979., Simmenthal/Komisija, 92/78, EU:C:1979:53, t. 35. i sljedeće točke).

⁹⁰ Presuda od 31. svibnja 2001., Sadam Zucherifici i dr./Vijeće, C-41/99 P, EU:C:2001:302, t. 24.

⁹¹ Presuda od 24. rujna 1987., Acciaierie e Ferriere di Porto Nogaro/Komisija, 340/85, EU:C:1987:384, t. 5. Sud je podsjetio da „iz ustaljene sudske prakse proizlazi da se tužitelj ne može, povodom tužbe za poništenje protiv pojedinačne odluke, u okviru prigovora nezakonitosti pozvati na druge pojedinačne odluke čiji nije adresat i koje su postale konačne”.

⁹² Presuda od 22. travnja 2004., Schintgen/Komisija, T-343/02, EU:T:2004:111

⁹³ Presuda od 23. ožujka 2004., Theodorakis/Vijeće, T-310/02, EU:T:2004:90

⁹⁴ Presuda od 22. travnja 2004., Schintgen/Komisija, T-343/02, EU:T:2004:111, t. 25.

⁹⁵ Presuda od 23. ožujka 2004., Theodorakis/Vijeće, T-310/02, EU:T:2004:90, t. 48. i 49.

opći akt čija se nezakonitost ističe mora izravno ili neizravno biti primjenjiv na slučaj koji je predmet tužbe te mora postojati izravna pravna veza između pojedinačne pobijane odluke i predmetnog općeg akta⁹⁶.

120. Može li se smatrati da odluka o imenovanju ima dvojnu prirodu, pojedinačnog akta (u pogledu imenovanih osoba) i akta opće primjene (zbog učinaka koje ima na osobe u Uniji), kao što su to Komisija i HG tvrdili na raspravi?

121. Točno je da je Sud već priznao da akt Vijeća može imati dvojnu prirodu te istodobno biti akt opće primjene, ako je upućen kategoriji općenito i apstraktno određenih adresata (na primjer, akt kojim se zabranjuje da se financijska sredstva i gospodarski izvori stavljaju na raspolaganje osobama i subjektima čija se imena nalaze na popisima sadržanima u prilogima predmetnim aktima) i skup pojedinačnih odluka (u pogledu tih osoba i subjekata)⁹⁷. Ta vrsta akta zapravo odgovara definiciji akta opće primjene ako (i) proizvodi pravne učinke na kategorije općenito i apstraktno određenih osoba, (ii) je izravno ili neizravno primjenjiv na slučaj koji je predmet tužbe i (iii) ako ima izravnu pravnu vezu s pojedinačnom pobijanom odlukom.

122. Ne smatram da je to slučaj s odlukom o imenovanju.

123. Kao prvo, odluka o imenovanju suca ne može se općenito smatrati aktom koji je primjenjiv na slučaj koji je predmet tužbe. Kao drugo, odluka o imenovanju nema nikakvu izravnu (ili neizravnu) pravnu vezu s pojedinačnim odlukama koje tužitelji pobijaju pred Službeničkim sudom (u predmetu Simpson, odluka Vijeća kojom se odbija prelazak u razred AD 9, a u predmetu HG, trostrana odluka tijela za imenovanje kojom mu se izriče stegovna sankcija te mu se nalaže naknada štete koju je pretrpjela Komisija). Kao treće, pojedinačni akti koji se pobijaju pred Općim sudom u ovim predmetima nisu pojedinačne odluke koje su predmet tužbe, nego presude koje su predmet žalbi. Kao četvrto, Odluka o imenovanju ne odnosi se na „kategorije općenito i apstraktno određenih osoba” te se sve osobe u Uniji koje su bile u nadležnosti Službeničkog suda više ne mogu smatrati takvom kategorijom osoba koje su „određene” Odlukom o imenovanju. Činjenica da je ta odluka objavljena u Službenom listu ne može izmijeniti njezinu pravnu prirodu. Tako se, na primjer, Komisijine odluke u području državnih potpora također objavljuju u Službenom listu a da to ipak ne znači da su akti opće primjene.

124. Stoga smatram da se odluka o imenovanju ne može smatrati aktom opće primjene koji može biti predmet incidentalnog nadzora zakonitosti na temelju članka 277. UFEU-a.

125. Međutim, to ne znači da tužitelj neće moći zahtijevati nadzor nad navodnim nepravilnostima u imenovanju člana vijeća suda u koji je njegov predmet dodijeljen. Budući da je njegova tužba obuhvaćena područjem primjene prava Unije, on se može pozvati na prava zajamčena Poveljom, osobito njezinim člankom 47. S tog stajališta nije riječ o kontekstu „incidentalnog nadzora” *stricto sensu*. Nije potrebno provesti nadzor nad odlukom o imenovanju, nego ispitati postoji li povreda prava na zakonom ustanovljen sud zbog sudjelovanja, u okviru sastava suda, suca čiji je postupak imenovanja nepravilan.

⁹⁶ Presuda od 30. travnja 2019., Wattiau/Parlament, T-737/17, EU:T:2019:273, t. 56. i navedena sudska praksa U toj se sudskoj praksi primjenjuju načela koja je Sud već utvrdio u presudi od 13. srpnja 1966., Italija/Vijeće i Komisija, 32/65, EU:C:1966:42, str. 594.

⁹⁷ Presuda od 23. travnja 2013., Gbagbo i dr./Vijeće, C-478/11 P do C-482/11 P, EU:C:2013:258, t. 56.

Rasuđivanje Općeg suda o tom pitanju u presudi FV

126. Pri ispitivanju pravilnosti imenovanja sudaca u predmetu FV i u presudama koje se preispituju Opći sud oslonio se na presudu od 1. srpnja 2008., Chronopost i La Poste/UFEX i dr.⁹⁸.

127. Tako je smatrao da „kada dođe do osporavanja pravilnosti sastava suda koji je sudio u prvom stupnju, a koje nije očito neutemeljeno, žalbeni je sud dužan provjeriti je li ono osnovano. Naime, razlog koji se temelji na tvrdnji o nepravilnom sastavu suda jest razlog koji se odnosi na javni poredak, koji treba ispitati po službenoj dužnosti čak i u slučaju da ta nepravilnost nije istaknuta u prvom stupnju (vidjeti u tom smislu [presudu Chronopost], t. 44. do 50.)”⁹⁹.

128. Prema mojem mišljenju, primjena te sudske prakse u presudama koje se preispituju je pogrešna jer povređuje doseg presude Chronopost i pretpostavku zakonitosti akata institucija Unije.

129. U tom predmetu, prvotnu presudu Općeg suda ukinuo je Sud, koji je predmet vratio Općem sudu na ponovno suđenje. Međutim, Opći sud taj je predmet povjerio *sastavu suda čiji je sudac izvjestitelj bio isti sudac koji je sudjelovao u donošenju pobijane prvotne presude*. Stranke su zatim iznijele dvojbe u pogledu pravilnosti postupka pred Općim sudom. U okviru (nove) kasnije žalbe, Sud je odbio te argumente o meritumu¹⁰⁰.

130. Sud je prije tog ispitivanja odlučio da je „[...] svaki sud obvezan provjeriti je li on, po svojem sastavu, takav neovisan i nepristran sud kada u tom pogledu dođe do osporavanja koje prije svega nije očito neutemeljeno. Ta je provjera potrebna za povjerenje koje sudovi u demokratskom društvu moraju pobuditi kod javnosti [...]. Iz toga proizlazi da, ako u okviru žalbe u tom pogledu dođe do osporavanja koje, kao u ovom predmetu, nije očito neutemeljeno, Sud je dužan provjeriti pravilnosti sastava Općeg suda koji je donio osporavanu presudu”¹⁰¹.

131. Naime, pristup u presudi Chronopost temeljio se na *pravu na pošteno suđenje*. Sadržaj tog prava na pošteno suđenje, kako je definirano u presudi Chronopost, odgovara tekstu članka 6. stavka 1. EKLJP-a i članku 47. stavku 2. Povelje: „svatko mora imati pravo da *zakonom ustanovljen neovisni i nepristrani sud* pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj”¹⁰².

132. U kontekstu presuda koje se preispituju, kao i u presudi FV, Opći sud ispitao je pravilnost sastava Službeničkog suda koji je donio te presude sa stajališta eventualne nepravilnosti postupka imenovanja njegovih članova, koji se odnosi na uvjet da sud mora biti *zakonom ustanovljen*¹⁰³.

133. Međutim, iz tumačenja presude Chronopost proizlazi da je obveza koju svaki sud ima da po službenoj dužnosti ispita, kao razlog koji se odnosi na javni poredak, pravilnost svojeg sastava „kada u tom pogledu dođe do osporavanja koje prije svega nije očito neutemeljeno”, povezana s

⁹⁸ C-341/06 P i C-342/06 P, EU:C:2008:375 (u daljnjem tekstu: presuda Chronopost)

⁹⁹ Presuda FV, t. 66. Vidjeti i presudu od 19. srpnja 2018., Simpson/Vijeće, T-646/16 P, EU:T:2018:493, t. 38., i presudu od 19. srpnja 2018., HG/Komisija, T 693/16 P, non publié, EU:T:2018:492, t. 39.

¹⁰⁰ Presuda Chronopost, t. 60.

¹⁰¹ Presuda Chronopost, t. 46. i 47.

¹⁰² Presuda Chronopost, t. 45.

¹⁰³ Presuda FV, t. 72. do 76. Opći sud u toj je presudi na kraju svoja utvrđenja povezao s povjerenjem pojedinaca i javnosti u neovisnost i nepristranost sudova u apstraktnom smislu riječi (točka 78.). Nitko nije predložio da je postojao bilo kakav razlog zbog kojeg bi se smatralo da je neovisnost ili nepristranost predmetnog sastava suda u tom predmetu izazivala najmanju dvojbu. Isto vrijedi za predmete koji se trenutačno preispituju (vidjeti točku 44. ovog mišljenja).

aspektima *neovisnosti i nepristranosti*¹⁰⁴. Stoga, kada sud Unije upućuje predmet u određeni sastav suda s određenim sucem izvjestiteljem¹⁰⁵, na njemu je da provjeri da, s jedne strane, s obzirom na sastav tog suda i, s druge strane, na posebnosti predmeta o kojem je riječ, ne postoji nikakva razumna sumnja u pogledu neovisnosti i nepristranosti sudaca koji će biti pozvani da odlučuju u tom predmetu.

134. Aspekt prava na pošteno suđenje koje odgovara pravu osobe da njezin slučaj ispita *zakonom ustanovljen sud*, koji Sud navodi u točki 45. presude Chronopost, ne navodi se u točki 46. i sljedećim točkama te presude. Ne mislim da je Veliko vijeće nehotice ili nenamjerno formuliralo svoje rasuđivanje na taj način.

135. Točka 45. samo ponavlja cjeloviti tekst koji se odnosi na pravo utvrđeno u članku 6. stavku 1. EKLJP-a i članku 47. Povelje. Nadalje, točke 46., 47. i 48. ispituju važno pitanje nadzora po službenoj dužnosti *neovisnosti i nepristranosti* sastava suda koji je pozvan odlučiti o nekom sporu. Pitanje je li određeni sud zaista „zakonom ustanovljen” nije ranije ni bilo ispitano. Ako je to pitanje relevantno, očito ga može postaviti, kao u predmetu FV, stranka koja iznosi dvojbe u tom pogledu.

136. Stoga mi se čini da je, time što se oslonio na presudu Chronopost kako bi proveo nadzor nad pravilnošću imenovanja sudaca koji čine sastav suda u prvom stupnju sa stajališta jamčenja prava na zakonom ustanovljen sud, u presudi FV i, posljedično, u preispitivanim presudama prekoračen je doseg presude Chronopost.

Mogućnost nadziranja pravilnosti imenovanja suca

137. Akt Vijeća o imenovanju sudaca Službeničkog suda jest akt koji je institucija Unije donijela na temelju članka 257. četvrtog stavka UFEU-a. Prema ustaljenoj sudskoj praksi, ti akti načelno uživaju presumpciju zakonitosti i proizvode pravne učinke sve dok ih se ne povuče, poništi u okviru tužbe za poništenje ili proglasi nevaljanim povodom zahtjeva za prethodnu odluku ili prigovora nezakonitosti¹⁰⁶.

138. Stoga je Opći sud počinio pogrešku kada je kriterij koji se odnosi na nadzor po službenoj dužnosti neovisnosti i nepristranosti sudova („kada u tom pogledu dođe do osporavanja koje prije svega nije očito neutemeljeno”¹⁰⁷) primijenio na ispitivanje postoji li nepravilnost u imenovanju suca aktom Vijeća koji uživa pretpostavku zakonitosti. Čini mi se da ta pretpostavka zakonitosti odražava i načelo pravne sigurnosti kojim se nastoji zajamčiti predvidljivost u situacijama i pravnim odnosima uređenima pravom Unije¹⁰⁸.

139. Stoga, ako ne postoje elementi koji na prvi pogled narušavaju valjanost odluke o imenovanju, sud nije dužan takvo pitanje ispitati na vlastitu inicijativu¹⁰⁹. Jednostavnije rečeno, u kontekstu sudova Unije, nakon svečane sjednice pred Sudom, na kojoj svaki novi član polaže prisegu, sud u

¹⁰⁴ Presuda Chronopost, t. 46. do 48.

¹⁰⁵ I, ovisno o slučaju, s određenim nezavisnim odvjetnikom Tako, na primjer, Sud ne dodjeljuje predmet koji se odnosi na uvjete europskog uhidbenog naloga nezavisnom odvjetniku kojeg predloži država članica izdateljica naloga ili onom kojeg predloži država članica njegova izvršenja.

¹⁰⁶ Presuda od 6. listopada 2015, Schrems, C-362/14, EU:C:2015:650, t. 52. i navedena sudska praksa

¹⁰⁷ Presuda Chronopost, t. 46.

¹⁰⁸ Presuda od 15. veljače 1996., Duff i dr., C-63/93, EU:C:1996:51, t. 20.

¹⁰⁹ Sud naravno može to učiniti ako raspolaze elementima kojima se dovodi u pitanje valjanost takve odluke.

čijem će sastavu on biti *nije* dužan po službenoj dužnosti detaljno ispitati postupak koji je doveo do njegova imenovanja, uključujući rasuđivanje u svakoj točki odluke o imenovanju suca kako bi se uvjerio u njezinu valjanost.

140. Stranka spora itekako može osporavati valjanost imenovanja člana sastava suda koji odlučuje o njezinoj tužbi, kao što je to slučaj u predmetu FV. Do tog osporavanja treba doći čim ta stranka shvati da su ispunjeni elementi koji su potrebni u tu svrhu, odnosno (i) (navodna) nepravilnost u postupku imenovanja i (ii) činjenica da je sudac (ili suci) na kojeg se odnosi ta navodna nepravilnost u vijeću suda koje odlučuje o njezinoj tužbi. Taj bi prigovor uobičajeno trebalo podnijeti pred predmetnim sudom. Stoga bi takav prigovor trebalo podnijeti što je prije moguće, a ne samo ako je prvostupanjska odluka nepovoljna. Međutim, u nekim slučajevima može biti opravdano (u rokovima koji su zakonom predviđeni za podnošenje žalbe) istaknuti taj problem tek pred žalbenim sudom (na primjer, kad se on pojavio tek nakon donošenja prvostupanjske odluke). Međutim, što se više to osporavanje udaljava od datuma imenovanja suca, veća je mogućnost da to načelo pravne sigurnosti dobije prednost pred načelom zakonom ustanovljenog suda pri odvagivanju koje treba provesti predmetni sud. *Osim ako* je predmetna nepravilnost dovoljno ozbiljna da je se smatra „očitom povredom” ili da ugrožava samu bit prava na pošteno suđenje, vjerojatno je da će prevagnuti potreba osiguravanja pravne sigurnosti i pravomoćnosti.

141. U presudi FV i stoga u presudama koje se preispituju, Opći sud u svojoj analizi jednostavno nije uzeo u obzir utjecaj pretpostavke zakonitosti akata Unije, kao i načelo pravne sigurnosti i pravomoćnost.

142. Stoga smatram da je Opći sud počinio očitu pogrešku time što je proveo nadzor nad pravilnosti sastava Službeničkog suda sa stajališta pravilnosti postupka imenovanja njegovih članova i zatim automatski ukinuo pobijane presude a da prethodno nije uzeo u obzir te važne elemente.

Postojanje utjecaja na jedinstvo ili dosljednost prava Unije

143. Odredbe kojima se uređuje postupak preispitivanja, a osobito članak 256. stavak 2. drugi podstavak UFEU-a, ne sadržavaju nikakvu definiciju pojmova „jedinstvo” i „dosljednost” prava Unije. Međutim, čini mi se da *utjecaj na jedinstvo prava Unije* valja utvrditi posebno ako je Opći sud povrijedio pravna pravila ili načela prava Unije koja imaju posebnu važnost, dok *utjecaj na dosljednost prava Unije* treba utvrditi ako je Opći sud povrijedio postojeću sudsku praksu sudova Unije¹¹⁰.

144. Presude o preispitivanju koje je dosad donio Sud omogućuju određivanje četiriju ocjenjivačkih kriterija korisnih za utvrđivanje eventualnog utjecaja na jedinstvo ili dosljednost prava Unije: kao prvo, presuda Općeg suda može biti presedan za buduće predmete; kao drugo, Opći sud odstupio je od ustaljene sudske prakse Suda; kao treće, pogreške Općeg suda odnose se na pojam koji nije isključivo obuhvaćen službeničkim pravom, nego se primjenjuje neovisno o materiji o kojoj je riječ i, kao četvrto, pravila ili načela koja je Opći sud povrijedio važan su dio

¹¹⁰ S tim u svezi, slažem se sa svojom kolegicom, nezavisnom odvjetnicom J. Kokott, u njezinu stajalištu u predmetu Preispitivanje Komisija/Strack, C-579/12 RX-II, EU:C:2013:573, t. 75.

pravnog poretka Unije¹¹¹. Ti kriteriji koji se mogu razmatrati „svi zajedno”¹¹² nisu kumulativni i stoga ne trebaju obvezno svi biti zadovoljeni da bi se utvrdio utjecaj na jedinstvo ili dosljednost prava Unije¹¹³.

Prvi kriterij

145. Prema prvom kriteriju, za utvrđivanje utjecaja na jedinstvo ili dosljednost prava Unije presuda Općeg suda mora biti presedan za buduće predmete.

146. Iako Službenički sud više ne postoji te je odluka o imenovanju bila posljednja takva odluka, razvoj predmeta FV, Simpson i HG jasno pokazuje način na koji ta sudska praksa može biti presedan za buduće predmete. Stoga je pristup utvrđen u presudi FV preuzet u presudama koje se preispituju. Iako su, prema mojem saznanju, druge presude koje je donio sastav suda iz presude FV postale konačne ili su predmet žalbe u okviru koje nije istaknut nijedan razlog koji se temelji na nepravilnosti odluke o imenovanju, presedan utvrđen u tim predmetima prekoračuje opseg tog konkretnog spora. Čini mi se da široko tumačenje presude Chronopost, u smislu da se nad pravilnošću sastava suda može provoditi incidentalni nadzor, kao i ukupna povreda načela pravne sigurnosti, u pogledu posljedica koje treba izvesti iz eventualne nepravilnosti u postupku imenovanja suca, mogu u budućim predmetima iskriviti pravilnu analizu pojma „zakonom ustanovljen sud”, bez obzira na to provodi li se ta analiza u skladu s pristupom presedana *common lawa* ili, prema tradiciji građanskog prava, primjenom prethodno riješenih predmeta kao alata za tumačenje.

147. Osim toga, posljedice presuda koje se preispituju i presude FV na takve predmete mogu se širiti u beskonačnost. Ovdje podsjećam da pred Sudom već postoji žalba kojom se dovodi u pitanje pravilnost sastava vijeća Općeg suda koji je čini jedan od sudaca koji je na Službenički sud imenovan Odlukom o imenovanju¹¹⁴. K tomu, ističem da te posljedice prekoračuju zemljopisne granice Europske unije. Čini se da se pred islandskim sudovima tužitelj u predmetu Ástráðsson pozvao na presudu FV kako bi potkrijepio argument prema kojem treba ukinuti presude koje je donio sudac čije imenovanje nije u skladu sa zakonodavnim okvirom¹¹⁵.

Drugi, treći i četvrti kriterij

148. U presudama koje se preispituju Opći sud nije poštovao, kao prvo, utjecaj nepravilnosti kojom je zahvaćen postupak imenovanja na pravo na pošteno suđenje s aspekta prava na „zakonom ustanovljen sud” i posljedice koje je iz toga trebalo izvesti, osobito s obzirom na načelo pravne sigurnosti i, kao drugo, doseg pretpostavke zakonitosti akata institucija Unije i načela pravne sigurnosti te njihov utjecaj na mogućnost provedbe nadzora nad imenovanjem suca u kontekstu postupka koji se ne odnosi na valjanost odluke o imenovanju.

¹¹¹ Presude od 17. prosinca 2009., Preispitivanje M/EMEA, C-197/09 RX II, EU:C:2009:804, t. 62. do 65. i od 28. veljače 2013., Preispitivanje Arango Jaramillo i dr./EIB, C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, t. 50. do 53.

¹¹² Presuda od 17. prosinca 2009., Preispitivanje M/EMEA, C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, t. 66.

¹¹³ Stajalište nezavisnog odvjetnika P Mengozzija u predmetu Preispitivanje Arango Jaramillo i dr./EIB, C-334/12 RX-II, EU:C:2012:733, t. 70.

¹¹⁴ Predmet Crocs/EUIPO i Gifi Diffusion, C-320/18 P

¹¹⁵ Presuda Ástráðsson, t. 42.

149. Važnost tih pravila u pravnom poretku Unije očita je te je prethodno u tekstu temeljito ispitana. Iako su priroda predmeta koje je ispitao Opći sud i istaknuta pitanja bila nova te iako nije postojala ustaljena sudska praksa Suda o nadzoru pravilnosti imenovanja sudaca Službeničkog suda, ipak je Opći sud bio dužan poštovati ustaljenu sudska praksu Suda kako je iznesena ranije u ovom mišljenju u svezi s tim pravima i načelima. Osim toga, jasno je da ta pravila, prava i načela nisu isključivo obuhvaćena službeničkim pravom, nego se neovisno o predmetu postupka primjenjuju na sve pravne odnose obuhvaćene pravom Unije jer su temeljne i sveobuhvatne prirode.

150. Iz prethodno navedenog proizlazi da je zbog pogrešaka počinjenih u okviru žalbi koje su mu podnesene i zbog posljedica koje je iz njih izveo u pogledu ishoda tih žalbi, Opći sud povrijedio ustaljenu sudska praksu Suda te je povrijedio pravna pravila koja imaju posebnu važnost u pravnom poretku Unije koja se primjenjuju neovisno o predmetu postupka.

151. Iz razloga koje sam iznio, smatram da su ispunjeni svi kriteriji utvrđeni u sudskoj praksi Suda te predlažem Sudu da utvrdi da presude koje se preispituju utječu na jedinstvo i dosljednost prava Unije.

Učinci preispitivanja

152. Člankom 62.b prvim stavkom Statuta Suda Europske unije određuje se da, ako Sud utvrdi da odluka Općeg suda utječe na jedinstvo i dosljednost prava Unije, predmet vraća Općem sudu koji je obvezan poštovati odluke Suda o pitanjima prava. K tomu, prilikom vraćanja predmeta Sud može navesti koji se učinci odluke Općeg suda imaju smatrati konačnima za stranke u sporu. Iznimno, Sud sam može donijeti konačnu odluku, ako, uzimajući u obzir rezultat preispitivanja, ishod postupka proizađe iz činjeničnog stanja na kojem se temelji odluka Općeg suda.

153. Iz toga slijedi da Sud ne može samo utvrditi postojanje utjecaja na jedinstvo i dosljednost prava Unije a da ne navede posljedice tog zaključka na dva spora o kojima je ovdje riječ¹¹⁶.

Učinci preispitivanja na presudu Simpson

154. Presudom Simpson Opći sud ukinuo je rješenje Službeničkog suda u cijelosti zbog povrede „načela zakonom ustanovljenog suda” a da nije dalje ispitao žalbene razloge koje je istaknuo žalitelj te je predmet uputio vijeću Općeg suda različitom od onog koje je odlučilo o žalbi kako bi to vijeće u prvom stupnju odlučilo o tužbi¹¹⁷.

155. Izravna posljedica pogrešaka koje je počinio Opći sud jest da presudu Simpson valja ukinuti u cijelosti i predmet vratiti Općem sudu na ponovno suđenje kako bi kao sud *koji odlučuje o žalbi* mogao odlučiti o dvama žalbenim razlozima koje je istaknuo žalitelj.

¹¹⁶ Presuda od 10. rujna 2015., Preispitivanje Missir Mamachi di Lusignano/Komisija, C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588, t. 60. i navedena sudska praksa

¹¹⁷ Taj je predmet sada u tijeku pred Općim sudom. Vidjeti predmet Simpson/Komisija, T-441/18 RENV (obustavljen).

Učinci preispitivanja na presudu HG

156. Presudom HG Opći sud ukinuo je pobijanu presudu u cijelosti zbog povrede „načela zakonom ustanovljenog suda” a da nije dalje ispitao žalbene razloge koje je istaknuo žalitelj te je predmet uputio vijeću Općeg suda različitom od onog koje je odlučilo o žalbi kako bi to vijeće u prvom stupnju odlučilo o tužbi¹¹⁸.

157. Tu presudu također treba ukinuti u cijelosti te predmet treba vratiti Općem sudu na ponovno suđenje kako bi kao sud *koji odlučuje o žalbi* mogao odlučiti o četirima žalbenim razlozima koje je istaknuo žalitelj.

Učinci preispitivanja na presudu FV

158. Presuda FV, koja nije bila predmet preispitivanja zbog razloga postupovne prirode koje sam prethodno iznijela u točki 36., dovela je do presuda koje se preispituju te je stoga bila polazišna točka moje analize. Budući da nije bila preispitana, ta je presuda postala konačna.

159. Iz moje analize proizlazi da je presuda FV zahvaćena s nekoliko pogrešaka koje mogu utjecati na jedinstvo i dosljednost prava Unije. Taj rizik trenutačno nije teoretski. Taj se utjecaj materijalizirao kada je Opći sud objavio presude koje se preispituju u skladu sa svojom sudskom praksom koja proizlazi iz presude FV. U ovoj mi se fazi čini nemogućim da ovo preispitivanje ima posljedice za nastavak predmeta FV: u tom predmetu, Opći sud odlučivat će o zahtjevima tužitelja u prvom stupnju (predmet u tijeku T-27/18 RENV). Međutim, ako se Sud slaže s mojom analizom iz ovog mišljenja, smatram da je bitno istaknuti da je presuda FV pogrešna i više ne može biti presedan za buduće predmete ili alat za njihovo tumačenje.

Troškovi

160. U skladu s člankom 195. stavkom 6. Poslovnika, kad je odluka Općeg suda koja je predmet preispitivanja donesena na temelju članka 256. stavka 2. UFEU-a, Sud odlučuje o troškovima.

161. Međutim, ne postoje posebna pravila o podjeli troškova u okviru postupka preispitivanja¹¹⁹. S obzirom na prirodu takvog postupka, koji je pokrenut na inicijativu prvog nezavisnog odvjetnika, praksa Suda je da stranke i zainteresirane osobe iz članka 23. Statuta Suda Europske unije koje su sudjelovale u postupku pred Sudom snose vlastite troškove povezane s tim postupkom¹²⁰. Međutim, Sud i dalje može odlučiti drukčije, ovisno o prirodi predmeta i zaključku koji donese¹²¹.

162. S obzirom na to da ovi predmeti proizlaze iz nepravilnosti postupka imenovanja koja je pripisiva isključivo Vijeću, čini mi se primjerenim, iako je Vijeće samo stranka postupka u predmetu Simpson, da osim svojih troškova snosi i troškove stranaka Simpson i HG. Komisija i bugarska vlada trebale bi snositi vlastite troškove.

¹¹⁸ Taj je predmet trenutačno u tijeku pred Općim sudom. Vidjeti predmet HG/Komisija, T-440/18 RENV (obustavljen).

¹¹⁹ Vidjeti u tom pogledu stajalište nezavisnog odvjetnika M. Watheleta u predmetu Preispitivanje Missir Mamachi di Lusignano/Komisija, C-417/14 RX-II, EU:C:2015:593, t. 99.

¹²⁰ To rješenje primijenjeno je u prvima dvama preispitivanjima (presuda od 17. prosinca 2009., Preispitivanje M/EMEA, C-197/09 RX-II, EU:C:2009:804, t. 73. i od 28. veljače 2013., Preispitivanje Arango Jaramillo i dr./EIB, C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, t. 61.) te u zadnjem predmetu preispitivanja (od 10. rujna 2015., Preispitivanje Missir Mamachi di Lusignano/Komisija, C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588, t. 67.).

¹²¹ Tako je tijekom trećeg preispitivanja (presuda od 19. rujna 2013., Preispitivanje Komisija/Strack, C-579/12 RX-II, EU:C:2013:570, t. 71.) Komisiji naloženo snošenje troškova Guida Stracka.

Zaključak

163. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem da Sud proglasi i presudi:

- Presude Općeg suda Europske unije od 19. srpnja 2018., Simpson/Vijeće (T-646/16 P) i HG/Komisija (T-693/16 P) utječu na jedinstvo i dosljednost prava Unije.
- Navedene presude ukidaju se.
- Predmeti se vraćaju Općem sudu Europske unije na ponovno suđenje.
- Vijeću Europske unije nalaže se snošenje troškova Erika Simpsona i osobe HG u vezi s postupcima preispitivanja, kao i vlastitih troškova.
- Europska komisija i bugarska vlada snose vlastite troškove u vezi s postupcima preispitivanja.